لوړ خیالونه او
ژور فکرونه

انتخاب، ترجمه، تألیف

د

ارواښاد استاد ګل پاچا الفت

جرمني ۲۰۱۱ میلادي کال
www.ulfat.de

فهرست

سر لیك :	مخ:	سرلیك:	مخ:
آزادي	١	خلک اوشاعر	١۴
اجتماعي عیبونه	٢	انسان	١۵ـ١۴
ګل ویل	٢	په انګلستان کی	١۵
شپږ زره کاله پخوا	٢ـ٣	غویی	١۵
حضرت محمد (ص)	٣ـ۴	دټاګور نغمې	١٧ـ١۶
خیال او امید	۵	شاعر او پرښته	١٨ـ١٧
له مرګه نه ویریږم	۵	غم اوخوشحالي	١٨
د غم خوښي	۵ـ۶	پارلمان	١٨
دژوند لوبه	۶	ژوند	١٩
پوهه	۶	قوت اوجرئت	١٩
هرچا وځورولم	۶	تاریخ	١٩
زما تراني	٧	لوړه پایه	١٩
د هوسونومرګ	٧	بدبختي	٢٠
د شاعر حال	٧	عقل	٢٠
شاعرته	٨	ترقي او تکامل	٢٠
ادب او محبت	٨	دژوند ضروري شرط	٢٠
دحقیقت اظهار	٨	علم او اخلاق	٢١
پیغمبر	٩	فکراو احساسات	٢١
د نیکانو ارمان	٩	تمسخراو ترحم	٢٢
قبراوګل	٩	دخلکو انتظار	٢٢
افتخار	١٠	خطرناک	٢٢
څه غواړم؟	١٠	د ژوندانه مخ اوځې	٢٣
دبډای فقر	١١ـ١٢	لیونتوب اوحماقت	٢٣
هیرول	١٢	په ځان باور	٢٣
له هرچانه لري	١٢	تعصب	٢٣
د شاعر خوشبختي	١٢	ځان وپیژنه	٢۴
تسلي	١٣	شخصیت	٢۴
هابیل اوقابیل	١٣	بقاً	٢۴
سخاوت	١٣	کب	٢۵ـ٢۴
بی اسري	١۴	هغه چي دنیاته رانغله	٢۵

فهرست

سرليك:	مخ:
څنګه به يو	۲۵
ستاسو فکر	۲۵
که طبابت ترقي وکړي	۲۶
څه غواړئ	۲۶
پوه اوناپوه	۲۶
ليوني	۲۶
مرګ	۲۷
روح	۲۷
افلاطون	۲۷
زموږپوهه	۲۷
بدې خبرې	۲۸
انساني سلوک	۲۸
انساني کمال	۲۸
د فکرروزنه	۲۸
ښکليتوب	۲۸
ښايست	۲۹
سياست مدار	۲۹
غولول	۲۹
فکرپه شعر کښې	۲۹
بدبختي اوشعر	۲۹
عشق او سعادت	۲۹
پوهه او عشق	۳۰
ښوونځی	۳۰
دفکر پانګه	۳۰
معرفت	۳۰
علم او علما	۳۰

سر ليك:	مخ:
ځان ښودل	۳۰
دښه کار علت	۳۰
تاج اوقلم	۳۱
مطبوعات او تاريخ	۳۱
حکومت او روزنامه	۳۱
دځان سعادت	۳۱
ځان مسعود ګڼل	۳۱
اجبار او اختيار	۳۱
عقل اوزړه	۳۲
کينه او مينه	۳۲
احتمالي مصيبت	۳۲
لياقت لرل	۳۲
شهامت	۳۲
لوی خلک	۳۲
اجتماع	۳۳
د جنګ اساس	۳۳
نجيبه غريزه	۳۳
شهرت اوشرافت	۳۳
هديه قبلول	۳۳
هيرول	۳۳
ځان غوښتنه	۳۴
مکررات	۳۴
نيکي	۳۴-۳۵
دطبيعت قوانين	۳۵
انساني تکليف	۳۵
ژوند	۳۵-۳۶

فهرست

سرليك:	مخ:
هيرول	۳۶
حکمت اوسعادت	۳۶_۳۷
انشا	۳۷
مطالعه اوتفکر	۳۷_۳۸
خوی او خصلت	۳۸
دوستانه مناسبت	۳۸
بدي اوضرر	۳۸
لویه اشتباه	۳۹
افتخار	۳۹
غضب او شهوت	۳۹
دوستي	۳۹_۴۰
ښکلا	۴۱
وحشي اومدني انسان	۴۱

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

وریځې پورته په هوا کښې دي، ځاڅکانې ښکته په زمکه کښې.

هغه څه چه په هسکو وریځو کښې شته په ژورو ځاڅکانو کښې هم شته.په دغو اوبو باندې هم هماغه تنده ماتیږي.

د لوړ خیال او د ژور فکر نتیجه یوه ده.

ته! یا خپل نظر ډېر لوړ کړه یا پخپل ګریوان کښې ډېر سر ښکته کړه!

د شاعر او فیلسوف فرق همدغه دی.

زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم.

«الفت»

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجروکښې اچوئ؟

څه حق لرئ چې دغه آسماني نغمه وا ل له ګوښه ځايونو، له چينو اولښتيو، دسپيدو له رڼا او د ونو له څانګو څخه بيلوئ او د ژوند پانګه ترينه اخلئ.

انسانه ! ته په رښتيا دا ګومان لرې چې لوی خدای دغه ښايسته مخلوق ته دا وزرونه او ښکې ددې لپاره ورکړي دي چې ته يې وشکوې؟

آيا يې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشې کولی؟

آخر دغو بيګناهو څه کړي دي چې ټول عمربه ستاپه زندان کښې تېروي.

دا څه معلومه ده چې د دغو بېګناه بنديانو سرنوشت زموږله سرنوشت سره نه دی تړلی.

دا چا ته معلومه ده چې ددغو مرغيو آه به دظالمانو حاکمانو په څېر په موږ را ونه ګرځي اوموږ به ونه ځوروي.

آه - هېڅوک نه پوهېږي چې په دغه جهان کښې زموږ له کړو نه څه نتيجه ولاړيږي؟

زموږ له هغو جنايتونو چې په خندا او خوشحالۍ انجام مومي د اسرارو په چارراهۍ کښې څه پيداکيږي.

کله چې دشنه اسمان سپک وزره مرغا ن چې ددې لوېې فضا الوتلو ته پيدا دي په پنجروکښې ايساورئ، هغه وخت چې دآسمان دنيلي درياب ښايسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کښې اچوئ دافکرنه کوئ چې يوه ورځ به ددوی په وينو لړلي نوکان له قفسونو څخه راووزي اوتاسوته به درورسيږي.

ايا تاسو دا فکرنه کوئ چې هر چېرته چې يو بندي دظلم اوستم له لاسه فرياد کوي خدای ورته په رحم او مهربانۍ ګوري؟

دخدای لپاره د شنو فصلونو اوکښتو نوکونجي دغو بنديانو ته وسپارئ.

بلبلان ازاد کړئ مرغۍ خوشې کړئ.

دغه ښکلې پنجرې چې دزينت لپاره ستاسو په کورنو کښې ځړيږي په ډېر دقت وګورئ.

دجهان هغه تله چې تاسې يې نه وينئ دوه پلې لري.

همدغه دقفس نري او زري مزي دي چې دزندانو او جيلو نو تور اهنين سيخونه ترينه جوړيږي.

د اسمانونو، د چمنونو، دسيندونو بې ازاره لارويو ته زيان مه رسوئ او ازادۍ ته يې په احترام وګورئ.

ددغو بېوزلو اوبې ګناهو ازادي مه ايساروئ چې د تقدير اوسرنو شت قاضي او حاکم ستاسو ازادي سلب نه کړی.

هغه چې د ظالمانو له ظلمه فرياد کوي پخپله هم ظلم اوتېری کوي.

انسانه! ته په رښتيا ازادي غواړې او ازدي دې خوښه ده؟

که دغسې وي نو بيا ولې دغه بندي اود خپل ظلم پټه خوله شاهد پخپل کورکښې ساتې.

ظالمه! ولې فرياد کوې چې په ماباندې ظلم او تېری کوي.

لږ څه خودغه بيوزلی بندي وګوره چې سيوری يې په تاباندې پريوتی دی.

دغه قفس ته خو لږ غوندې ځيرشه چې ستاپه کورکښې ځوړند دی او ته نه پوهېږې چې ددې پنجرې دسيخونو ترشا چې اوس په کښې يو بې ګناه مرغه نغمه سرايي کوي ديوه زندان اساس اوبنياد ايښودل کيږی.

((هوګو))

اجتماعي عیبونه

هغه څوك چې له ټولو اجتماعي عیبونو یعنې له خو دپرستۍ، تعصب، خطا کارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره به دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هېڅکله ژوند و نه کړی شي.

(کوستا ولوبون)

ګل وبل

ګل بوراته ویل:

زه او ته تقدیر یوله بله بېل کړي یو، زه دلته پاته کېږم مګر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلی شې، سره له دې ماوتا یوپه بل پورې زړه تړلی او له خلکونه لرې خوا په خوا ژوند کوو.

زه او ته دومره یوبل ته ورته یو چې کله کله دواړو ته ګل وبل کېږي افسوس دی چې ته له نسیم سره پرواز کوې او زه په زمکه کښې زنداني یم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستاپه مخکې خپله خوشبويي خبره کړم.

مګرته دومره لرې ځې چې زه درسره ملګرتیا نشم کولی.

ته همیشه په ګلونو کښې پرواز کوې زه یوازې د خپل سیورې ننداره کوم چې د لمرله ګرزېدو سره زما شاو خا ګرځي.

ته ځې اوبیا راځې بیابېرته ځې اود بل ځای قصد کوې مګر ماوینې چې هرسحر پخپل ځای ټینګ ولاړیم او اوښکې تویوم.

بوراګله! ددې لپاره چې زما اوستا یارانه ټینګه پاته شي یاته ماغوندې خپلې نېلې په زمکه کښې خښې کړه یاماته بڼې او وزرونه راکړه چې تاغوندې والوزم او له تا سره پروازو کړم؟

(هوګو)

شپږ زره کاله پخوا

شپږ زره کاله کېږي چې سړي دسړو په وژله لګیا دي.

.....آسمان هرکله د زنبق دګلونو او دښایسته مرغیو د ځالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوی دصلح اومحبت خواته راوبولي مګر دغه دمینې پیغامونه د خلقو له زړونو څخه دلیو نتوب اثرنه وړي.

له ډېره وخته دځمکې د خلکو زوروره مینه له وژلو او وینو تویولو سره پیداشویده.

ډېره موده کېږي چې دملتونو خوړه او جذابه موسیقي دجنګ او جګړې ساز او سرود دی.

ډېر وخت دی چې افتخار د ویرو ونکې خپسکې بڼه پیداکړیده چې په دیو هیکله ارابه په لاره تېرېږي او ښځې، نران، لوی، واړه له پښو لاندی چیتوي.

اوس زموږ سعادت اونیکبختي له ډېرې مشکل پسندۍ نه کار اخلي اوهغه وخت بې وچولی غوړیدلی وی چې خلک ووایي ((ځوځانونه وژنو)) اوس باید دسعادت ګټلو لپاره د جنګ نغاره وډ نګېږي.

هر چېرته د پولادو برق په چلیدو دی، په هر ځای کښې دبلو لمبو لوګي اولوخړې پورته کېږي.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنګ میدان ته روان دي د خپلو تورو شپو دروښولو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.

داټول کارونه یوازې دقومونو دمشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.

هغوی لاپه مور باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې ددوستۍ معاهدې کوی.

ځناوراو مرغان لاد جنګ په میدان کښې زموږ په وینو او هډوکوپسې ګر ځې اودغه اقایان یو له بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.

زموږ په ننني دنیاکښې هېڅ ملت نه غواړي چې یو بل ملت خپل ګاونډ ووینې.

هغه کسان چې ددوی د حکومت دوام زموږ د حماقت نتیجه ده هره ورځ د قهر اوکینې احساس زموږ په روح کښې تقویه کوي او هغه اور ته لمن وهي چې دوی پخپله بل کړی دی....

ښایي چې له یوه سیوری لاندې ارام کښیناستل دیوې چینې خوړې او به څښل، له یوې ګڼې او ګوري ونې لاندې له خپلو رؤیاسره مشغولا خوند او لذت ولري مګر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زیات خوند د خپلو وروڼو په وژله کښې مومي.

هغه وخت چې سپیدی چوي او د رڼا پیغام جهان ته راوړی، هغه وخت چې دسحر مرغه نغمه سرایي کوي دغه جګړه مار انسان دوژلو او وینو تویولو په فکر کښې وي.او له کینې نه کاراخلی.

(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهیده چې دعمر وروستۍ سلګۍ ده او د ژوند رڼا لکه د مازېګر زیړی لمر درنګ ساعت له سترګو پنا کیږي.

دی به تل په فکر کښې ډوب و او په هېچا به یې پره نه اچوله.

چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې وېل کیده، ده به هم هر چاته په مهربانۍ ځواب وایه.

په زیره کښې یې شل ویښتان سپین نه لیدل کیده او زهېر تیاپې ورځ په ورځ زیاتېده.

کله به چې اوښانو اوبه څښلې دی به ورته ودریده او هغه ورځې به یې په زړه ګرځېدې چې ده به دخپل تره او ښان څروڵ.

هروخت به د خدای په درګاه کښې په زار او نیاز مشغول و.

خوراک یې ډېخې لږ و او ډېر ځله به یې په نس پورې تیږې ترلې.

پخپل لاس به یې خپلې میږې لوشلې، چې جامې به یې وشلیدې په زمکه به کښیتناست او خپل کالي به یې پخپله ګنډل.

د ځوانۍ قوت یې نه وپاته، ډېرو روژو دده بدن کمزوری کړی و. په ډېرو او ږدو ورځوکښې به یې درمضان ټولې روژې نیولې. د درې شپینو کالو و چې ناڅاپه تبه پرې راغله.

هغه قرآن چې د خدای له لورې پرې ناز ل شوی و، ټو ل یې ولوست. داسلام بیرغ یې سعید ته په لاس کې ورکړ او هغه ته یې وویل:

دازما دژوند وروستۍ ورځ ده ته په دې پوه شه چې یې له یوه خدایه بل خدای نشته، ته د هغه په لاره کښې جهاد وکړه.

دی ډېر آرام معلومیده مګر نظریې د هغه لوړ پرواز عقاب غوندې و چې د لورې فضا په ترکولو مجبور شوی وي.

په دغه ورځ هم د ی د هر وخت په شا ن دلمانځه لپاره مسجد ته راغی اوپه حضرت علي بې تکیه کړې وه، مومنان او مسلمانان وریسې رارروا ن وو او په مخکې یې مقدس بیرغ رپیده.

چې مسجد ته ورسیده رنګ یې الوتی و او خلکوته یې وویل:

ای خلکو! که چیرې دپاک خدای (ج) اراده نه وای مابه له یو ړانده اوناپوه نه څه فرق نه درلود.

چا ورته وویل د خدای(ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لوري واوریدله ستا په خبرو یې باور راغی او په ایمان مشرف شو. کله چې ته دنیا ته راغلې نو په آسمان کې نوی ستوری ښکاره شو او د کسری د طاق درې برجونه و نړېدل.

مګر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام ورکړ او و یې ویل: اوس زما وروستی ساعت رارسیدلی دی او د آسمان پرښتې زما په باب کې مجلس لري.

غوږکیږدئ او واورئ! که ما ستاسو کوم یوه ته کله کومه بده خبره کړې وي هغه دې پاڅیږي او پخوا له دینه چې زه له جهانه لاړ شم ما ته دی بېرته راوګرځوي او همداغه څه دې را ته و وایي.

که مې څوك وهلی وي و مې دې وهي که مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت کې یې هغه لرګی حاضرینو ته وړاندې کړ چې د ده په لاس کې و، هلته یوه بوډۍ ناسته وه او وری یې وریشلې هغې چیغه کړه چې ای د خدای رسوله خدای دې له تا سره ملګری وي.

ده (ص) بیا و ویل: ای خلکو! په خدای ایمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظیم سرونه ټیټوئ، د میلمنو پالنه کوئ پرهېز ګار اوسئ او عدالت وچلوئ.

دغه وخت لږ غوندې غلی او په فکر کښې شو بیا یې ورو ورو ګامونه واخستل او و یې ویل: ژوندو خلکو! زه بیا تاسو ټولو ته وایم چې زما د تللو وخت دی ژر کوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پیاله نوش کړم زما ګناه چې ما کړې وي را په یاد کړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر یوه سره کړی وي، له ما نه انتقام واخلئ.

خلك له ده نه غلي او نیولي په ځنګ تېرېدل، ده د ابوالفداء له څاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس یې و مینځل، یوه سړي ترینه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ورکړه او وېې ویل: ((د حساب فیصله دلته ښه ده نه په قبر کښې)) خلکو په ډېره مینه په هغسې نظر لکه چې کوتره یې لري دغه د جلال او عظمت خاوند ته کتل چې ډېره موده د دوئ د داډ او امید مرکز ؤ.

دی (ص) خپل کور ته ننووت ډېر خلك د کاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه یې په ویښه تیره کړه سحر چې سپیدې و چاودې ده و ویل: ابوبکره! زه نور د پاڅیدلو توان نه لرم پاڅیږه ما ته قرآن ولوله په دغه وخت کې د ده کور بي بي عایشه(رض) د ده تر شا ولاړه وه.

دی د آیتونو په اوریدلو مشغول ؤ چې حضرت ابوبکر (رض) لوستل، کله به یې په ورو ورو شروع شوی آیت تمام کړ، په دغه وخت کې نورو ټولو ژړل او چا خپله ژړا نشوه ټینګولی.

نژدې ماښام ؤ چې عزرائیل (ع) د کاله په دروازه کښې ښکاره شو او د ننوتلو اجازه یې وغوښتله.

د خدای (ج) استازي و ویل: پرېږدئ چې د ننه راشي، په دغه وخت کښې هر چا د ده په سترګو کښې د ده د ولادت د ورځې غوندې یو عجیب ځلیدونکی برق لیده.

عزرائیل (ع) ده ته وویل: د خدای (ج) رسوله ته خدای (ج) خپل حضور ته بللی یې.

ده و ویل: زه د حق دعوت ته لبیك وایم له دغه وینا سره دی ورپرېدېده او د یوه آرام نفس په وتلو د ده شونډې بېرته پاته شوې او حق ته یې ځان وسپاره.

((هو ګو))

خیال او امید

د آسمان په لوښو کښې کومه یوه ډېره ښه ده؟ زه هر څوك خپلې عقیدې ته پرېږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه کې ډېر ځای ورکوم چې تل په پرواز کښې ده او خیا ل ورته وایي.... دې ښکې جنۍ ډېر ښه هوسونه پخپل پلو کښې راټول کړیدي.

آسمان خپلې دغې هوسناکې او نیاز مینې لور ته اجازه ورکړیده چې هر څه بې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي.

دې ښایسته او ګلالۍ جنۍ کله د ګلو تاج په سر باندې ایښې د سوسن امسا په لاس د ګلو او سنبلو په چمن کښې ګرځي بوراګانو ته د الوتلو لورې او لودن ښيي.

لکه د شاتو مچۍ له ګلونو سره خوله په خوله شي او په شیره بې ځان مړوي.

یو وخت له خورو ورو څښو سره خپله سپینه ښه زوروړې سیلۍ ته سپاري او په دغه حین کښې د سحر د سپیدو سپینه جامه یا د تورې شپې تور کالي اغوندي او هره ګړۍ د خلکو په نظر کښې بیله جلوه لري.

د لوی خدای دغه ښېګڼه باید هېڅکله هیره نکړو چې موږ بې د دغې وفا دارې جاودانې پېغلې په ملګرتیا بر خوردار کړو.

زموږ سرنوشت بې دد ې له سرنوشت سره په یوه ملکوتي پیوند کلک وتاړه چې په غم او ښادۍ کښې راسره وي.

په دغه ښکلی بخشش باید ډېر خوشحاله اوسو او دا ښایسته حوره ډېره وستایو.

د زړه په کورکښې دکور د میرمنې ځای باید دېته پرېږدو او ډېر پام وکړو چې هغه بدګذرانه او بدخو یه خوابښې یعنې عقل ددې ښکلې نازنینې ناوې زړه ازار نکړي.

او ه یوازې همدغه جنۍ په ما باندې نه ده ګرانه دد ې له خورسره هم زه ډېره ټینګه علاقه لرم.

خوربې له دېنه لږ څه لویه او جدي شانته ده چې ((امید)) ورته وایي.

څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملګرې چې له ډېرې مودې زما د سعادت پانګه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما دژوند ډیوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي.

(ګوته)

له مرګه نه ویریږم

له مرګه نه ویریږم، که څوک راته ووایي چې نن شپه مرې زه به ووایم چې د خدای رضا مې قبوله ده، مګر خدای دې نه کا چې څوک راته و وایي دیوه تن ژوند ستا له لاسه تریخ دی.

((کانت))

د غم خوښي

زما دا خبره بې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپو هان بې له ملنډو په نور څه نه پوهېږي

زه غواړم هغه څوک وستایم چې ځانته اور لټوي اولکه پتنګ سره اورته ځان غورځوي.

دعشق په شپوکښې چې دژوند نیا لګي کر ل کېږي او د حیات ډیوه لاس په لاس ګرځي دسپینې سپوږمۍ په لیدلو ستاپه روح کښې یو مرموز هیجان پیداکیږی، ته بیا خپل ځان دتورتم په زندان کښې بندي نه وینې ځکه چې هر ه ګړۍ دیوه مقام ارزو درسره وي.
ته بیا داوږدې لارې او دګران سفرله غمه خلاصېږي او خپله اروا په بیره د نور اوصفا چینې ته استوې چې دشوق په لمبه لکه پتنګ ځان ستې کړې.
ترڅوچې په دغه نکته پوه نشې ((مړشه چې ژوندی شې)) په دغه تورتم او تیاره جهان کښې به لکه نوم ورکی میلمه اوسیږي

(ګوته)

دژوند لوبه

څه موده ما او تا یوله بله زړونه تړلي وو، اوپه غم اوښادۍ کښې ملګري وو.
په وارو وارو مو دښځې او میړه لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جګړو او دعووته ووزي.
ډېرځله مو یو له بل سره وخندل، ددوو مینو غونډې مو یو د بل په مخ دمینې لاسونه راښکل، شو خي مووکړه، یوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه.
په اخرکښې مو د وړو په شان په څنګلونو او کښتونوکښې د الاداد اوپټپټانې لوبه شروع کړه او یوله بله داسې پټ شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي.

(هاینه)

پوهه

دپوهې قوت ته وزرونه مه پیداکوئ، بلکه څه سرپ وریورې وتړئ.

(بیکن)

هرچا وځوروله

ځینو پخپل عشق و ځوروله، ځینو په کینه زما زړه ازار کړ.
چا د عشق په زهرو زما ډوډۍ ولړله.
چا زما د شرابو په پیاله کښې دکینې زهر توی کړه.
مګرله هرچانه هغه چا ډېروځوروله چې نه یې راسره کینه پیداشوه او نه مینه.

(هاینه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په ز هرو لړ لې دي.
ولې به نه وي لړلي آیا تا زما دزندګۍ په جام کښې زهر توی نه کړه؟
زما ترانې ټولې په ز هرو لړې دي، ولې به نه وي لړلې ایا زه پخپل زړه کښې په زر هاو ماران نه لرم؟
آیا له دغو ټولو مارانو نه علاوه ته زما په زړه کښې ځای نه لرې ای زما دلداره!

(هاینه)

د هوسونو مرګ

زما هوسونه مړه شو مګر زه لا ژوند ی یم.
ما خپل زړه له خوړو او خوندورو رؤیاؤ څخه وشکاوه او مړنشوم.
اوس ما ته بې له رنځ تېرولو او غم خوړلونه نور څه نه دي پاته.
زماغلی اوچوپ زړه د همیشه لپاره دامیدو له تودوالي محروم دی
زما د سرنوشت طوفانونو زما دژوند تر اوتازه ګل مړاوی کړ اوس زه یوازې له نا امیدۍ او افسر ده ګۍ سره مخامخ یم او د نجات وروستۍ ګړی ته ګورم.
زه هغه و چه پاڼه یم چې منی اوخزان بې لیدلی مګر دا لا په لغړ ښاخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه یې رېږدوي.

(پوشکین)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعرغلی او ارام دی.
دی هم د نورو غوندې په خوړو او بو پسې هڅه کوي او د وګړو په شان په ډېرو وړوکارونو باندې بوخت وي.
د ده اسماني سریدنه غلې وي او هېڅ غږ ترېنه نه خېژي.
زړه یې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتذلو خوښیوسره یې تعلق وي.
لنډه داچې د جهان بې هنره خلکو غوندې عادي ژوند لري.
کله چې نا څا په د هنر رب النوع د شاعر په زړه کښې څه واچوی روح یې له کړبته چې له درانه خوبه پا څېږي رېږدي او له دغه احمقانه وخت تېرولو څخه خوابدی کېږي.
د جهان له عادي شور او غوغا څخه تښتي او خپل سر د خلکو نا څېزه بوتانو ته نه ټېټوي، بلکه په ډېر وقار او ټېنګکار له دغه عالمه کناره کېږي د ډکو سیندونو په موجونو او د ځنګلوپه شاعرانه زمزمو پسې روانېږي

"

پوشکین"

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاینه مه غولېږه! ځکه چې دمدح او تحسین نغاره ژرغلې کېږي.
داحمقانو او بېشعوره خلکو خندا او وينا ته غوږ مه ږده!
تل غلی جدي او ټينګ اوسه!
ته پادشاه يې بايد د شاهانو غوندې په انزواکې ژوند وکړې.
ته خپله لاره مه پرېږده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبيعت يې درښيي.
ته د خپلو هغو اندېښنو او خيالاتو محصول چې په تا باندې ډېرقدر لري خلکو ته وړيا ورکړه او پخپله دغه بخشش له چانه څه مه غواړه!
اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات يې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.
ته پخپله د خپل ځان قاضي يې ځکه چې هېڅوك ستا په باب کښې تا غوندې سختګېرنه دی.
ای مشکل پسند هنر منده! آياته پخپل کارپخپله خوښ يې؟ ايا ستازړه خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بيا څه پروا ده که خلک له تاسره دښمني وکړي او تاته بدووايي.
پرېږده چې احمقان د هغه معبد په غولې کښې لاړې توکړی چې په محراب کښې يې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پرېږده چې دوی د خپلې بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پايې ولړزوي.
(پوشکين)

ادب او محبت

پام يې نه و، ددې په ځای چې په ډېر ادب راته تاسو ووايي په ډېره مينه يې راته وويل:
((ته)). په دغه وخت کښې د خوشحالۍ او خوشبختۍ خيا ل زما مضطرب ا وپريشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې يې ترې واخستله.
زه او س د هغې په مخکې ولاړيم او يوه شيبه ترېنه سترګې نشم اړولی.
په خوله وايم ای ښکلې پېغلې (تاسو) څومره په ادب ياست مګرپه زړه کښې وايم: ته پرما باندې څومره ګرانه يې.
" پوشکين"

دحقيقت اظهار

که زه د حقيقت په اظهار کښې زيان ووينم پرو انشته خو چې حقيقت زما د چوپوالی په وجه زيان ونه ويني.
" مترلينګ"

پیغمبر

دمعنی تنده او تلوسه راسره وه.
په چوپه اوغلی بیدیا کښې لالهانده ګرځېدم.
هغه پرښته چې شپږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې ګوتې یې چې له خوب اوخیاله سپکی وې زماسترګوته رانزدې کړې.
ما د وار خطا ګربتې غوندې خپلې سترګې پرانیستې.
د هغې لاس زما دغوږونو له څنګه تېرشو زماپه غوږونو کښې ناڅاپه یو مرموز اواز پیداشو.
همدغه وخت ما داسمان د زړه د تپیدو اواز واوریده.
د دریاب له موجونولاندې مې د بحري حیواناتو تګ راتګ ولیده.
دکورو په بوټوکښې مې د تاک څانګې اوپاڼې لیدې چې وده کوي او لوېږي.
پرښته زما شونډوته رانزدې شوه زما هغه ژبه یې رانه پریکړه چې کاربې نیش وهل و.
بیایې پخپلو لاسونو چې په وینولړلی وو یوه بله ژبه زما په خوله کښې کښېښووده.
زما په ځیګر یې تېره توره ومنډله زما رپیدونکی زړه یې راو ایست.
او د اور سوځو ونکې لمبه یې زما په سینه کښې ننویستله.
زه دیوه مړي په شان غلی او بې حرکته دبیابان په شګوکښې پرېوتم. دغه وخت مې ناڅاپه خدایي غږ ترغوږه شو چې ماته یې ویل:پا څېږهِ ! سترګې وغوږو ه، د خدای فرمان ته غوږ ونیسه او د اجرا لپاره یې سمدلاسه روان شه له بیابانو نو او دریابونو نه تېرشه پخپلو اورینتو خبرو د ایمان اور د خلکو په زړوکښې بل کړه!

" پوشکین"

د نیکانو ارمان

د نیکانو لوی ارمان دادی چې دسړو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوی کارپټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.

" پوشکین"

قبراوګل

قبرسره ګل ته ویل:
ای د عا شقانو ګله! هغه د اوښکو څاڅکي چې هره شپه د چرغړ او سحرله سترګوستا په ښکلې ښه راتوئېږي ته پرې څه کوې؟
ګل وویل:
او ل راته ووایه ! هغه چې ته یې هروخت خپلې ګیډې ته ننباسې څه ورسره کوې؟
قبروویل:ګله ! زه له هرې اروا نه چې ماته یې سپاري پرښته جوړوم او اسمان ته یې لېږم.
ګل وویل: قبره! زه دغه اوښکې ورو ورو د عطرو اوعسلو په صورت تبدیلوم او خلکو ته یې ورکوم!

" هوګو"

افتخار

دا طلايي سکه چې د دنيا په بازار کښې د افتخار په نامه چلند لري هېڅ ګڼمه.
هو! زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې ېې کوم.
هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي دتيټ فطرت خاوند دی.
هغه چې ددغه بازار په سرو او سپينو پسې ليوا ل دی پرېږدئ چې دې بې ارزښه سکې ته لاس وغځوي.
داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
که ته غواړې چې دغه خلق وپېرې نوراشه دوی ټو ل ځانونه خرڅوي.
ته بايد دوئ ته يو مناسب قيمت وټاکې او خپله اميانۍ وشرنکوې.
که داسې ونه کړې نو د دوئ په تقوی اعتراف کوې.
اياته نه پوهېږې چې دوئ ټول دتقوی خاوندان دي.
افتخار او تقوی تل اوره په اوره وړاندې ځي.
ترڅو چې دنيا شته خلق د تقوی بهاپه افتخار تا ديه کوي.
دافتخار دسکې اواز دی چې دنيا ېې په پښو درولې ده.
ماپرېږدئ چې د جهان دپرهېز ګارانو په مقابل کښې بدمعامله او سم.
پرېږدئ چې زه دافتخار خاوندانو ته هېڅ ښکاره شم.
زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې وينم زړه مې له اندازې نه زيات دحقارت تمنا لري.
زه دغه طلايي سکه چې د جهان په بازار کښې رواج لري او دافتخار په نامه يادېږي هېڅ ګڼمه اوپه نفرت ورته ګورم.
زه او س دافتخار او تقوی غوندې وړو څيزونو په مخکې نه يم ولاړ.
زه دغه وخت له ډېرو لويو حقايقو سره مخامخ يم چې يا بايد غلی اوچوپ پاته شم يا ډېرې لوېې خبرې وکړم.
ای زما پوهې اوهوښياری! راشه هغه څه ووايه چې د نوروپه فکرکښې نه راځي.

"نيچه"

څه غواړم؟

د ډېرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مګرله ځانه لاخبرنه يم.
زما سترګې ماته دومره نزدې دي چې مانشي ليدای.
زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لرې شم او خپله څيره ووينم مګر دومره لرې نه لکه چې له غليم نه لرې يم.
اوس زما ډېرنژدې دوستان هم له مانه ډېر لرې دي.
زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ يوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کښې وليدی شم چې په ماکې شته.
اوس پوه شوئ! چې زما زړه څه غواړي؟

" نيچې"

د بڼاى فقر

لس کاله کېږي چې يو ځاځکى باران په ماباندې ونه وريده.
يوه سړه وږمه په ماونه لګيده د مينې او محبت پرخه زما دزړه په کښت پرېنوته ځکه چې په دغه ځمکه هېڅکله باران نه وريږي.
زما پو هې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالۍ کښې ته و چتوب غوره نه کړې.
له تا نه هيله لرم چې زما لپاره روح خوښونکې وږمه، زه خوشحالوونکې پرخه، ژوند پالوونکې اورياشې.
پخوا تردې ماوريځو ته ويل چې زما له کو هستا نه لرې شئ.
ماويل: اى تورو وريځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رنا پلوشه په ماباندې ډېره پريوزي او مخه مې ښه رڼا وي.
اوس د هغو وريځوپه لاره کښې دامونه ږدم چې ګوندې يوه شيبه زما په سرباندې سيورى شي او زما خبرواخلي.
پخواله دېنه په تريخ حقيقت پسې ګرځېدم اوس دتصادف څښو ته لاس غځوم اوغواړم چې ميلمه پالونكى شم، خپله برخه او دخپل وچولي ليک له ځانه ونه شړم.
نن زرتشت له خپلې سختې نه لاس اخستى دى او لکه تود باد چې کنګل ويلې کوي خپل ملايمت څرګند وي.
تراوسه لاپخپل کوهستان کې انتظار کاږي مګر دغره له لوړې څوکې راښکته شويدى.
له هغو کنګلونه چې تل ترتله ساړه او ترلې پاته کېږي يو قدم راټيټ شويدى ستومانه دى مګرخوشحاله معلومېږي.
غلى شه! چې حقيقت لکه ټينګه وريځ زما په سرتېرېږي دوريځې له زړه نه يوغير مريي برق ځليدونكى دى.
حقيقت ورو ورو له ډېرو لويو پته پايو او پلو څخه زماپه لوړې راښکته کېږي.
راشه! راشه! ګرانه حقيقته.
چوپ شه! دا زما حقيقت دى چې په ځيرځير او خواږه اضطراب راته ګوري او کتل يې لکه دستورو کتل جذاب اوشيطنت اميز معلومېږي ته به وايې چې زما د نيکمرغۍ راز يې پخپل حدس مونډلى دى او پوه شويدى چې نن ولې دغره له لوړې څوکې راښکته شوى يم ولې ملايم او ارام يم؟ ته به وايې چې له ليدو اوكتو يې يو ګلرنګه ښامار ما ته خوله وازه کړي ده.
غلى شه! چې زما حقيقت څه وايي:
افسوس دى ستا په حا ل اى زرتشته! ستا حا ل دهغه چاغوندې دى چې سو چه زرېې خوړلى وي، اخر به ستا ګېډه څيرې کړي او دغه زربه ترېنه وباسي.
زرتشته! ته له اندازې نه زيات بڼاى، له حده زيات د خلکو سترګې بريښوې او په زړونو کښې ځانته حسد پيداکوې.
زه د ستا د ځليدونکې رڼاپه مخکى دريداى نشم او سيورې ته پناه وړم اوربږدم.
بڼايه! څه ولاړشه! څه روانېږه اى زرتشته له خپل لمرنه لرې شه! ته غواړې چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډېره زياته ده نورو ته په لپولپو څه وركړې.
ته په دې نه پو هېږې چې هغه شى چې له تاسره په رښتيا زيات دى پخپله ته يې.
که غواړې چې چاته څه ورکړې له ځانه تېرشه خپل ځان ورکړه اى زرتشته!
ته وايې لس کاله کېږي چې يو ځاځکى باران په ماباندې نه دى وريدلى، يوه سړه وږمه راباندې نه ده لګيدلې، د مينې شبنم زماپه زړه نه دى پريوتى.
ته دا اسره لرې چې په مينه درته وګوري اوتاښه وګڼي.
اياته نه پوهېږې چې ستا د خوشبختۍ پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه هم څه برخه نه لري.

اوس ستا، ستاینه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان دپوټو ټولوونکو ستاینه کوې.
زه تاپېژنم چې ډېر فقیربډای یې.
ستا ډېر شته تاپه عذابوي، ته خپل ځان په ډېره ورکړه ستومانه کوې. خپلې ارامتیا ته نه ګورې، له خپل ځان سره علاقه نه ښيې.
ستا باطن همیشه هماغه شان په شکنجه کښې دی لکه چې په یوانبارکښې له اندازې او ګنجایش نه زیات غنم واچو ل شي یاپه یو زړه کښې له حده زیاته مینه پیداشي. ته خپل ځان قربانوې خو څوک ستا، ستاینه نه کوي!
ای بې پوهې هوښیاره! که غواړې چې په نوروګران شې باید ډېر فقیرشې.
دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کښې وي هغه چاته یوه مړۍ ډوډۍ ورکوي چې وږی وي.
ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تېرشه!
زما خبره واوره، زه ستا حقیقت یم!

" نیچه"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی.
څو ک چې همیشه د بل دملامتۍ خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

((...))

له هرچانه لرې

رټل او رټل کیده یو هم ښه نه ګڼم او له دواړونه کرکه لرم.
د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.
هغه چې له ځانه نه وېرېږي بل هم نه ویروي.
په نورو باندې هماغه څوک حکومت کولی شي چې نورویروي.
زه به څنګه دغه کارته زړه ښه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.
زه غواړم چې د ځنګله یا د سیند حیواناتو غوندې یوه شیبه ځان هېرکړم چېرته یوازې کښېنم.
له خپلو لرې اوږدو رؤیاو سره مشغول شم.
خپل ځان له ډېر لرې ځایه دلته راوبولم.
له ځانه زړه وشکوم اوبې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.

"نیچې"

د شاعر خوشبختي

دکلي رونق اوښتی دی، دخزان سیلۍ ټوله ښکلا له ځان سره وړیده، مګرشاعر د تېرو په یاد خپل غم سپکوي.
دی فکر کوي چې له داسې بدایعو نه یوه ښکلې تابلو جوړه کړې چې هېڅ خارجي وجودنه لري.
دی په رښتیا ډېر خوشبخت دی چې برباد شوی ښایست د خپل خیا ل په دام کښې نیولی اوساتلی شي.

" ایشندرف"

تسلي

دژوند پاڼه زیړه ده، اوس تا تورو خاوروته سپاري ای دخاورو اولاده!
مګر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به یو داسې نیالګی زرغون شي چې هرکا ل به نوي ګلونه نیسي او هرپسرلی به ستا په یادو عطر افشاني کوي.
" روکرت"

هابیل اوقابیل

دقابیل نسله! ته ارام ویده شه! ښه خوره او ښه څکه، تل موړ او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډېره مینه خاندي.
مګرته ای د هابیل نسله! ټول عمرپه خوارۍ او بدبختۍ کښې غوټه اوسه او په زحمت مړشه!
دقابیل اولاده! ډېر خوشحاله او سه ځکه چې اسمان تاته په ډېرښه نظرکتلی دی اوته بې خوښ کړی یې.
د هابیل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو اوسختیو کښې تل ترتله ژوند کوه!
دقابیل زوزاده! خانده اوخوشحالېږه ځکه چې ستا کښت ډېرښه راغلی اوستا رمې کا ل په کا ل زیاتېږي.
مګرته ای دهابیل زوزاده ! همدغه شان په لوږه شپې سبا کوه اوفریاد کوه.
دقابیل بچیو! تاسې تودو نغریو ته نزدې کښېنئ او ځانونه تاوده کړئ مګر تاسې ای دهابیل بچیانو لکه ګیدړان په سمڅو او غارونو کښې له سړونه وربېږدئ او ورپېږئ.
دقابیل نمسیو! تاسو معاشقه وکړئ! او څنګه چې ستاسو سره اوسپین زیاتېږي خپل ټبر هم زیات کړئ او هرکا ل نوي اولادونه راوړئ.
مګر تاسو ای د هابیل نمسیانو خپله اشتها وسېځئ او له خپلې کمبلې نه هېڅکله پښې مه باسئ!
دقابیل ټبره! ته د ځنګلوونو د حشراتو غوندې تل خوره او غتېږه!
مګرته د هابیل ټبره! له خپلو اولادونو سره په لارو اوکو څوکښې سر ګردانه ګرځه!
اه دقابیل نسله ! که ته مړ هم شې ستاپه غوښو او هډوکو به ځمکه تیاره شي اوکښت به یې ډېرښه راشي مګرته ای د هابیل نسله! په ژوند هم څه حاصل نه لرې او هېڅ لاس ته نه درځې.
مګر ګوره! ای دقابیل نسله! سره له دغو ټولوشیانو یو لوی شرم هم ستا په برخه رسیدلی دی هغه دا چې ستا په حکومت کښې ((پاله او کرکې دسرنیزې په مقابل کښې مغلوبه ده)).
ته! ای دهابیل نسله دا ځمکه پرېږده او اسمان ته وخېژه ځکه چې ځمکه یې ستا لپاره نه ده پیداکړې.
" بودلر"

سخاوت

سخاوت دانه دی چې سړی چاته ډېرڅه ورکوي بلکه په ځای ورکړه سخاوت دی.
"لاربروير"

بې اسرې

يتيم هلک وم، ددنيا له شتو نه مې دوه رڼې سترګې درلودې چې دزړه آرامتياپکې ليدل کيده.
زه په ډېر اميد د لويو ښارونو خلکوته ورغلم مګردوئ ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډېر زرنګ ښکاره نشوم.
شل کلن وم چې يوپېټ اور زما په زړه کښې بل شو او يو نا څاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښايسته ښکاره شوې زه په ټولو مين شوم مګرپه دوئ کښې يوه هم په مامېنه نه شوه او يوې ته هم زه ښکلې ښکاره نشوم، که څه هم ما وطن او پادشاه نه درلود مګر بيا هم د جنګ ميدان ته ورغلم چې مړشم خو مرګ قبول نه کړم.
زه اوس نه پوهېږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره يم؟ ماته دانه ده معلومه چې دنيا ته پخوا له وخته راغلی يم او که وخت رانه تېرشوی دی.

"ورلن "

خلك او شاعر

يوه ورځ هغه لوی اوپراخه ميدان هغه لوړ او اوچت غره ته وويل:
ستا په وچولي کښې دژوند نخښه هېڅ نشته، ستا پرمخ باندې هميشه دسيليو او بادونو څپېړې لګېږي.
په همدغه وخت کښې د اولس خلکو شاعرته وويل: ستا سر وکار تل له خيا ل او انديښنو سره دی اوستا وجود هېڅ نه دی په کار.
سنګين غره په ځواب کښې و ويل:
زه يم چې ستاله سينې نه هر راز بوټي راکاږم. دغرمې سوځوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سړومه، د طوفاني وريځو مخه نيسم. پخپلو ګوتو د واورو بخري جوړوم اوذ خيزه کوم پې زماله سينې څخه داوبو لښتې روانېږي اوتاته دژوند پيغام دروړي.
شاعر هم خلکوته وويل: پرېږدئ چې زه سر په زنګانه کښېږدم او فکروکړم ايا تاسو نه وينئ چې زما د زړه له چينې نه ډېرې خوږې او به راخوټېږي چې دبشر تنده ماتوي.

" ګويته"

انسان

هميشه ويريدل، په هروخت کښې هيله او اسره لر ل، هرکله دپخوانيو خاطراتو يادونه، دايمي شکايتونه، مسلسله ناراضي، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقيقت پسې هېڅکله نه ګرځېدل، خپل ځان له خپل اصلي قيمت نه کله زيات او کله کم ګڼل، يوازې په غم او محنت کښې ځان پېژندنه، او د ګورپه غاړه دژوندپه ماهيت پوهېدل.
دا دی د انسان حقيقت يا لږ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوندکښې يو حقيقي افتخار لرم هغه دا چې ددروغو په شهرت پسې هېڅکله نه يم ګرځېدلی.

هېڅکله مې بې دعشق له درشله بل شي ته سرنه دی ټيټ کړی. زه عشق همیشه له ځانه لرې کړی او بيل کړی يم او د ښه نامه تنده بې په ماکې پیداکړیده مګر عشق او افتخار يوه هم تراوسه پورې بې دزړه له غمه نور څه نه دي راکړي.

" الفيري"

په انګلستان کې

دغم داستان بيانول او داسې څوک لرل چې په دغه داستان پوه شي اوخپل پټ غمونه په کښې ووينې دغمجن زړه لپاره ډېره ښه تسلی ده.

يو وخت دغه تسلي زماپه برخه رسيدلې وه مګر کله چې ما دانګلستان په خاوره کښې قدم کښېښوده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک وليدل چې ډېرو ټېنګو او تورو و ريځو د دوئ له نظره شين اسمان پټ کړيدی نوزه له دغې تسلی نه محروم شوم دلته هېڅوک نشته چې دزړه په ژبه پوه شي.

اوه! دا ساړه خلک دايخ زړونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پېژني او بې له پيسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قايل.

کشکې زما دزړه اهونه دومره پورته لاړشي چې د الپ دکوهستان لمنوته ورسېږي ښايي چې هلته داسې خلک ومومي چې دعاشقانو د زړه په غمونو او رازو پو هېږي.

" الفيرى "

غويې

ای دفصلونو او کښتونو پالونکيه!

ای وفادار خدمتګاره! ته د ډېرلوی او ارام قوت ښکارندوی يې.

زه له تاسره ډېره مينه لرم ته په ماباندې ډېرګران يې.

له تاسره دصلح غوښتلو اوعزة النفس روح موجوده ده.

ته لکه يوه خاموشه مجسمه خپلې کروندې ته ګورې اوددې لپاره چې دفداکارۍ وظيفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سرټيټهوې.

ته دانسان په خدمت کښې دموقر فرمان بردار په ډول خپل عمر تيروې. هروخت چې هغه تاوهي او ژوبلوي دې ته ورته سرراګرځوې اوپه صبر او تحمل ورته غلی او ارام ګورې.

ته پوهېږې چې د جهان ودانول ستا وظيفه ده.

ته دانسان دتېرې په مقابل کښې څه نه وايې اوشکايت ستا عادت نه دی.

ته سرکشي او نافر ماني نه کوې مګر زه ستا د درد مند روح اواز او روم چې دبخار په ډول اسمان ته خېژي.

زه ستا د درد خفيفه ناله اورم چې داسماني سرود او د فداکارۍ دسرود په شان په دغه فضا کښې خپرېږي.

ستا حقيقت په دغه ښنه او غلي کښت کښې ځای لري.

زه تا په همدغه هنداره کښې وينم ای و فادار خدمتګاره!

" کاردوچې"

د تاګور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډېرې ښايسته شاهانه جامې اغوستي دي او د جواهرو قيمتي اميل يې په غاړه دی ډېرښکلی ښکاري

مګر د نورو ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هيره کړې ده.

دی چې هرقدم اخلي دا ښايسته جامې يې په پښوکښې نښلي.

له ده سره تل دغه ډارملګرې دی چې کالي يې په خاورو نشي ځکه له نورونه ليرې ليرې ګرځي اويوازې معلومېږي.

دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډېره ډډه کوي.

دماشوم مورې! دماشوم دغه راز پاک ساتل چې دغومره قيداو تکليف ورسره وي ماشوم ته زيان رسوي او له ډېرڅه بې محروموي.

همدغه شی دی نه پرېږدي چې دژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چېرته چې زړونه له ډار او ويرې څخه په امن کښې دي او سرونه هر ځای ته هسکېدلی شي.

چېرته چې علم اوفکر ازاد دی.

چېرته چې دغه لوی جهان په وړو وړو فکرونو نه کوچنی کېږي.

چېرته چې کلمات د حقيقت او راستۍ له کومې څخه راوزي

چېرته چې بې نتيجې کوښښونه لاس غځوي اومطلب ته رسېږي.

هلته چې دکار اوعمل لاسونه نه دي ترلي.

هلته چې داستدلال دچينې رڼې اوبه دعنعناتو وچ ځنګله ته لاره نه لري.

هلته چې ذ هنونه او دماغونه نشو ونما کوي.

لويه خدايه! ته ماپه دغسې فردوس او ازاد جهان کښې له خوبه را ويښ کړه.

(۳)

لويه خدايه! زما مناجات دادی.

د افلاس نيلې زما د زړه نه وشکوه او لرې يې وغورځوه.

ماته توفيق راکړه چې خپلې خوښۍ اومصبيتونه په آسانۍ وزغملی شم.

توفيق راکړه چې غريب او بينوا له نظره ونه غورځوم، اود ډېر بې باکه قوت په مخکښې هم سر ټيټ نه کړم.

زه دا توان غواړم چې ددنيا له خسيسو شيانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مينه ستا خوښې ته وسپارم.

(۴)

بس همدغو مره ارزو راته پرېږده چې هر لورته تاپرې وليدای شم.

په هر څه کښې تاووينم او بيله تانه بل چاته خپله مينه وړاندې نه کړم.

هو! زه همدغو مره ارزو غواړم چې يوازې له تاسر ه زما تعلق وساتي نور څه نه غواړم ايکې يوه زولانه غواړم چې ما ستا د رضا پابند کړي. او په دغه نيمګړي ژوند کښې زماسرو کارله تاسره وي.

دا زولانه دمينې او محبت زو لانه ده.

هغه چې له ماسره مینه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوګرځوي.
ایا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دی؟
ته پو هیږې چې ستا مینه له ماسره ډیر ه زیاته ده مګر بیا دې هم زه ازاد پرې اینبی یم.
زما دوستان ما ځکه یوازې نه پریږدي چې زه دوئ هېرنه کړم.
ډیرې ورځې وشوې مګر مایو ځل هم ته پخپلو سترګو و نه لیدې.
که څه هم ماستا نمانځه په ځای نکړه او پخپل زړه کښې مې تاته مناسب ځای جوړنه کړی شو مګر بیاهم ستا مینې ته انتظار لري.

شاعر او پرښته

شاعر: داسمان پرښتې! که زما دسترګو یوه اوښکه او زما د شونډو یوه بوسه ستا لپاره کافي وي زه دا دواړه له تانه نه دریغوم.
دا ددې لپاره چې که ته بېرته اسمان ته وخېژې چې زما دعشق یاد ګار درسره وي مګرله مانه دا امیدمه کوه چې زه د هیلې او اسرې لپاره یا د افتخار اوسعادت لپاره حتی چې درنځ اوغم لپاره کومه نغمه سازه کړم.
زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واورم.
پرښته: شاعره! دا څه وایې؟ زه خو دخزان سیلۍ نه یم چې اوښکې خپله غذاو ګڼم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅکی وبولم.
هغه بوسه چې ته یې ستایې له تانه نه غواړم ځکه چې د بوسې درکولو لپاره زه تاته راغلې یم او غواړم چې ستا دو جود له کښت نه بیحاصله ګیاه لرې کړم چې هغه دسستۍ او تنبلۍ بوټي دی او د زړه غم نه دی.
ستاغم یوازې په خدای پورې تعلق لري.
که ستا غم هرڅومره زیات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پریږده. پټۍ او ملهم پرې هېڅکله مه ږده.
ځکه چې دبشر دلو یوالي لپاره لوی لوی غمونه په کاردي اوبل هېڅ شی یې دغومره نشي لویولی.
شاعره! ته دا ګومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده چې ډیره نا امیدي په کښې وي.
دزړو شاعرانو جاویدانه اوازونه زما په یاد دي چې بوده او تنسته یې له اوښکو او اهونو څخه اوبدلې ده.
ماهیخور مرغه سترې اوستومانه دماښام په تیاره کښې خپل ځنګله او ځالې ته راشي او خپل بچې وري وويني چې دساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې یې د طعمې لپاره وازې نیولې وي نو دی په یوه لویه تیږه کښېني اواسمان ته په ډېر حسرت ګوري.
دی پوهیږي چې بیهوده یې دبیحاصله ساحل او خاموش دریاب په سرباندې دطعمې لپاره پرواز کړی او هېڅ یې نه دي موندلي.
سره له دې بیاهم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونین زړه ورسره شته چې خپلو بچیوته یې اخرینه طعمه کړي.
دامرغه غلی او ارام په ګټه پریوزي او خپل خیرې ځیګر خپلو ورو بچیانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کښې یې له خنګه ویني بهیږي او دی دمینې په میومست په ځمکه پریوزي.
په دې فدا کارۍ کښې کله دتدریجي مرګ له شکنجې لاندې سترې شي او ویره ورته پیداشي چې دژوند اخرین رمق له لاسه ورنه کړي نو ځکه نیم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وڅنډي په دغه وخت کښې چې دشپې وروستۍ

شومه وي دوداع یو داسې مرګانی فریاد له زړه راو باسي چې دریایي مرغان له ساحله تېښتي اوهغه مسافر چې دسیند په غاړه تېرېږي له وحشته رېږدي او خدای ته ځان سپاري.

شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقیقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهیخور مرغه په شان دخپل زړه دوینو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان میلمانه او خوشحاله کړي.

کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا امیدۍ نه حکایت کوي ددوی خبرې که هرڅومره ښکلې وي بیا هم له زړونو نه غم نه وړي.

د شاعر خبره لکه تیره توره داسې ده چې په هواکښې حرکت کوي او یوه ځلانده حلقه تشکیلوي مګرپه څوکه کښې بې همیشه دوینو ځا ځکي لیده شي.

"الفرد دوموسه "

غم اوخوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلو ې له مخه لرې شوی دی.

هغه چینه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالۍ ترینه راخوټېږي په حقیقت کښې ستاسوله اوښکونه ډکه ده.

هر څومره چې دغم شوکاړې ستاسو د وجود لوښۍ وګروي او ژور ځای په کښې جوړ کړي هغومره په کښې دخوشحالۍ لپاره ډېر ځای پیداکېږي.

ایاستاسو دغه کنډو ل چې له شرابونه ډک دی دکلا ل په داش کښې په اورباندې نه و ایښی؟

آیا دغه د دروی شپیلۍ چې په اوازبې ستاسې روح خوشحالېږي په تیره تیغ غوځه شوې او جوړه شوې نه ده؟

کله چې پخپل زړه کښې خوشحالي وینئ که خپل زړه وګورئ دا به درته څرګنده شي چې هماغه څیز چې تاسو بې غمجن کړي یاست تاسې خوشحا له کوي.

کله چې ستاسو په زړه کښې غم پیداشي که پخپل زړه کښې سترګې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوښکې تویوئ چې تاسې بې خوشحاله کړي یاست.

ځینې خوشحالي لویه ګڼي او غم وړوکې، ځینې غم لوی ګڼي او خوشحالئ ته په کمه سترګه ګوري، زه وایم دواړه یوله بله بیل نه دي او دواړه یو ځای راځي کله یوله تاسوسره مخامخ کښېني هغه بل ستاسو په بستر کښې ویده وي.

تاسې لکه دترازو شاهین دغم او خوشحالۍ تر مینځ واقع یاست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي یاست.

کله چې زرګر په تاسو باندې خپل زرتلي نو دغم یا خوشحالۍ پله درنېږي او سپکېږي.

" خلیل جبران"

پارلمان

پار لمان ددولت زړه دی او د حکومت مثا ل لري چې په ټولو غړو بې فرمان چلېږي.

که دماغ له کاره ولوېږي سړی ژوند کولی شي لکه لیونیان او احمقان چې ژوندي دي. مګر که زړه کارو نه کړی شي ژوند ختمېږي.

" روسو"

ژوند

دامه وایه چې ژوند یو دایمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي.
داهم مه وایه چې ژوند تل ترتله مصیبت دی ځکه دا د بې زړه او ضعیفو خلکو خبره ده.
لکه چې د ونو شنې څانګې په پسرلي کښې له خوشحالۍ زېږدي خانده!
لکه چې دسیند موجونه په لویو ګټولکېږي او فریاد کوي ژاړه!
د جهان ټول خوندونه وځکه اوټول دردونه وزغمه بیاووایه هرڅه چې دي ډېر دي ښکرله خوب او خیا ل سره شباهت لري.
" پادیامانتوپولس"

قوت اوجرئت

دسیند په اوبوکښې مخ پورته تګ قوت اوجرئت غواړي او داوبو له جریان سره موافق تګ مړه کبان هم کولی شي.
" اسما یلز"

تاریخ

هغه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پیداکړي دي او دټولو خالق دی.
هرچېرته چې هغه شته هرڅه شته او هېڅ ځای نشته چې هغه په کښې نشته.
زه له دومره کوچنیتوب سره چې هېڅ نه یم هرڅه یمه.
ځکه چې د ځمکې، دستورو او د شمسي کا ل اولادیم.
زه له هغې خاورې پیدایم چې دقیصر لاس، دافلاطون ماغزه، دمسیح زړه او د شکسپیر نبوغ یې په ذراتو کښې ګډ دی.
" امرسن"

لوړه پایه

په دغه جهان کښې د هرچا د لوړیدو لپاره یوه پله او پایه په کار ده چې هغه درد او الم دی.
" اناتول فرانس "

بدبختي

بدبختي ده چې عقل اوپوهه تربیه کوي.

" هوګو"

عقل

که غواړې چې دعقل په زیان او ضرر پوه شې دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سړي کښې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی.

ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی.

غوښتنه او اراده د هر پیشرفت اصل او اساس دی.

څومره چې عقل زیاتیږي هغومره اراده ضعیفه کیږي.

که انسان په هرڅه پوه شې یقین وکړه چې بیا به هېڅ نه غواړي او هېڅ ارزو به ورسره نه وي یعنې اراده به نه لري.

عمل له ارادې څخه پیداکیږي او اراده له ارزو څخه.

دا دواړه له هغه شي سره نه یوځای کیږي چې دحکیمانو او فیلسوفانو په برخه رسیدلي دي یعنې تردد اوتامل.

زه ډیرې پوهې له ژوند څخه عاجز کړي یم.

ناپلیون، سزار او ددوئ امثا ل هغه کسان نه وو چې ډیرفکر کوي ځکه بې هغه څه وکړی شو چې زړه یې غوښتل.

" اناتول فرانس "

ترقي او تکامل

زه په دې عقیده یم چې د بشرتکامل به ډیر ځنډ انجام مومي.

ددنیا سیر ډیر بطي دی د بشر نبوغ په تقلید کښې دی او د ابتکار خونده یې نشته.

لکه چې په فزیک کښې دثقل قانون موجود دی چې زموږ تعلق د ځمکې له زړې کرې سره ساتي په روان شناسی کښې هم دغه قانون وجود لري او زموږ دلچسپي له زاړه جهان سره ټینګوي.

ګویتې هم ویلي دي چې خلق لا داصلي ګناه د اتمی برخي په اختراع نه دي بريالي شوي.

" اناتو ل فرانس "

دژوند ضروري شرط

ناپوهي یوازې دنیکبختی لازمي شرط نه دی، دژوند ضروري شرط هم دی.

که موږ په هر څه پوه شو یوساعت هم دژوند تحمل نشو کولی.

هغه احساسات چې ژوند موږ ته ښه ښکاره کوي یا ژوند راته د تحمل وړښيي له دروغو څخه زیږي او په موهوماتو باندې تغذیه کیږي.

" اناتول فرانس "

علم او اخلاق

له علم څخه ديوې اخلاقي نتيجې اميد لرل ډېره لويه اشتباه ده.
درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقيده وو، چې ځمکه دخلقت او پيداکيدو مرکز دی. او نن موږ پوهيږو چې د لمريو ه منجمده ټوټه ده.
اوس پوهيږو چې دستورو په سطحه کښې څه ګازونه سوځي.
په دی هم پوه شوي يو چې دغه جهان چې موږ په کښې د ګرد اوغبار يوې ذرې غوندي يو تل دجوړولو او ورانـو لوپه حا ل کښې دی.
موږ ته دامعلومه شوه چې پرله پسې ځينې ستوري پيداکيږي او ځينې له مينځه ځي. مګر دغو خارق العاده اکتشافاتو زموږپه اخلاقو کښې څه تغير رانووست.
ايا نن ميندې له خپلو بچيانو سره له پخوانه زياته مينه لري؟
يا دغه مينه له پخوانه کمه شوې ده؟ ايا اوس دښکلاپه احساس کښې له پخوا نه څه زيادت يانقصان راغلی دی؟
ايا نن د زړورو قهرمانو په زړه کښې له پخوا نه څه فرق ليدل کيږي؟
ځمکه لويه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حا ل کښې څه تغير نه راولي، زمکه لويه ده په دې شرط چې غم او رنځ په کښې وي او عشق موجود وي.
غم اوعشق دغير فاني ښکلا جاويداني مرکزونه دي.
غم داسې نعمت دی چې قيمت نه لري.
هغه ښيګڼې چې په ځان کښې وينو او هغه څه چې ژوند زموږ په نظرکښې ښه ښکاره کـوي د همدې لـوی نعمت اغيزه ده.
زمونږ ترحم، شجاعت شهامت، او نورټو ل فضايل اوملکات دهمدغه شي مرهون دي.
اخلاق طبيعتاًپه احساساتو باندې تکيه لري اوبس.

" انا تول افرانس "

فکر او احساسات

تاسې واياست چې دټولو مصيبتونو اوبد بختيو علت زموږ فکردی، که غواړئ چې دفکر په نحوست قايل شئ بايد په قدرت او عظمت کښې يې ډېره مبالغه وکړئ مګرپه دې خبره بايد پوه شئ چې فکر په احساساتو اوغرايزو باندې ډېرلږ تسلط لري.
هغه خلک چې د فکر له تاثير لاندې ډېرزيات راغلي دي هغوئ هم د نوروپه شان متکبر شهواني اوبخيلان دي.
چېرته چې تمدن ډېر وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډېرلږدي چې په فلسفي اصولو اجرا کيږي.
موږ دغرايزو او احساساتو په مقابل کښې دومره ضعيت او ذليل يـو چې زه هېڅکله يـو داسې شعوري حالت تـه نـشم قايليدلی چې له طبيعي حالت سره مخالف وي.

" اناتول فرانس "

تمسخراو ترحم

هرځومره چې د انسان په ژوندانه کښې ډېرفکر کوم هغو مره راسره داعقیده ټینګېږي چې باید د بنیادم داعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي.
دادوه ښه مشاوران یوپخپله خندا ژوند زموږپه نظرکښې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي.
هغه تمسخر چې زه يې لرم بې رحمه نه دی، په عشق اوښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډېرملایم او نیکو کاردی.
د ده په خندا قهر سړېږي او موږته داښيي چې باید د اشرارو او احمقانو په مقابل کښې له تمسخر نه کارواخلو.
که دا حس له موږ سره نه وي نو زموږ په زړه کښې هرګوره نفرت پیداکېږي.

" اناتول فرانس "

دخلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چاروکښې ډېرو لويو تغير اتوته انتظار لري.
دا هغه دايمي اشتباه ده چې دغیب ويلو له روح نه پې نشات کړی دی.
زه دا منم چې ژوند په رښتيا بې ثباته دی او ژوندي شيان تل تغيركوي مګر داتغير محسوس نه دی.
د دنيا هره ترقي ډېره ځنډنۍ او منظمه ده.
نا څاپي اوسريع تغيرات هېڅکله نه دي پيداشوي اونشي پيداکيدای. ټو ل اقتصادي تحولات دطبيعي قواؤ په رحيمانه ځنډ انجام مومي.
دا خبره زموږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مګر يو منلی حقيقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و.
زموږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کيفاتو نتيجه ده چې دمخه موجود و لکه چې علت اوسبب هغو ا حوالو ته ويل کېږي چې وروسته تردې به موجودشي.
دا تسلسل ترډېر ه وخته ديوه حا ل ثبات ساتي اوپه ژوندکښې نظم او ارامتيا پيداکوي.
دا خبره رښتيا ده چې دغه حا ل نه هغه ارواګاني خوشالوي چې دنورو شيانو ډېره تنده ورسره ده او نه په هغو زړونوکښې خوښي اچوي چې شفقت په کښې نشته. مګر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او موږ باید تن ورته کښېږدو.
موږ باید پخپل زړه کښې يو څه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مګر آني او عجيب وغريب موفقيتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارو نه لرو.

" انا تول فرانس
"

خطرناك

موږ ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحيه يې زموږ له روحيې نه مخالفه وي.
هغه چې زموږ خويونه په کښې نشته موږ ورته بد اخلاقه وايو.
څوک چې زموږپه اشتبا هاتو مبتلا نه وي موږ ته شکاک معلومېږي او دا فکر نه کوو چې هغوئ به په نورو شبهاتو مبتلا وي.

" انا تول فرانس "

د ژوندانه مخ او شا

ژوند لکه دزربفتو توکی مخ او شا لري. هغه ښکلا چې په مخ کښې شته په شا کښې نشته. مګر دټوټې اوبدانه(بافت) له مخ نه په شا کښې ښه لیدل کیږي.

" شوپنهاور"

لیونتوب او حماقت

زه باورلرم چې بشر په هر وخت اوپه هر ځای کښې د خپل مصرف لپاره دجنون او حماقت کافي ذخیره لري.

دا سرمایه هرڅنګه چې وي بې حاصله نه ده.

کله چې ګورم چې یوه پخوانۍ اشتباه ورکه شوه بې له دېنه چې په دغه کار خوشحاله شم دبلې اشتباه په باب کښې فکر کو م چې دزړې اشتباه ځای نیسي.

زه په ډېر تشویش له ځانه پوښتنه کوم چې ایا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډېره خطرناک نه وي؟ که ښه فکر وکړو زاړه اوهام او زاړه خرافات له نوونه لږ زیان لري ځکه چې هغه د زمانې په مرور صیقل شویدي او ضرر یې کم شوی دی.

" انا تول فرانس "

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمینان اوباور لري خلک د هغه ملګري کیږي. په ځان باور یو داسې صفت دی چې د هرچاخوښیږي.

خلک له قطعي اویقیني مطالبو سره مینه لري نه له دلایلو سره. دلیل اوبرهان د وګړو اندیښنه او پریشاني زیاتوي.

اوس ساده ګې خوښوي او په ساده خبرو پوهیږي.

خلکو ته باید څنګه او څه راز و نه وایو بلکه هو یا نه ورته ووایو اوبس.

" انا تول فرانس "

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هرعصر کښې شته.

هرڅه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظرکښې لوړمعلومیږي او نمانځه یې کوو.

که څوک موږ ته زموږ د بتانو عیب ښکاره کړي خو ابدی کیږو.

خلک په مشکله دېته حاضریږي چې دخپلو عقایدو په منشا اومنبع کښې لږ غوندې ایراد قبو ل کړي.

که چا پخپلو اصولو او معتقداتوکښې غوراو فکرکولی هېڅکله به نه وو معتقد شوي.

" انا تول فرانس "

ځان وپیژنه

دا خبره چې ځان وپېژنه ديوناني فلسفې له حماقتونو څخه يو لوی حماقت دی. موږ به هڅکله نه ځان وپېژنو او نه نور.
ټول مشکلات په همدغه ځای کښې دي اوپه همدغې موضوع پورې ارتباط لري.
ددنيا جوړول دومره ګران کارنه دی لکه پېژندل يې چې ګران کاردی.
ښايي چې بشري نبوغ يوه ورځ يو نوی دنيا جوړه کړی شي مګر دا تو فيق به هېڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي.
دبشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډېره لويه تعدي ده چې د حقيقت په لټون کښې په کار ولوېږي. څه شی چې له پوهې نه په کښې استفاده کېږي د اشياؤ لږ غوندې حقيقت پېژندل او ترېنه خوند اخستل دي.

" انا تول فرانس "

شخصيت

موږ غواړو چې خپل شخصيت له ځان سره هغه بل جهان ته هم يوسو له موږسره دا عقيده مو جوده ده چې که څوک ځان هلته ونه پېژني هرسعادت چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا ما ل به وي.
له دېنه غافل يو چې زموږ شخصيت دلته په دغه جهان کښې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کښې څو څوځله يو راز اوبل راز کېږي.
زه چې اوس له اتيا کالونه اوښتی يم له هغه شل کلن، (موريس ميترلينک) سره هېڅ شباهت نه لرم بلکه هغه هېڅ نه پېژنم.
همدارنګه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابه نه يم چې يوه شيبه هم په ځای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و.
ما ته اوس هغه پردی اوبيګانه معلومېږي.
هرکله چې په دې نړۍ کښې زموږ شخصيت بدلېږي نو بياولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به يې له ځان سره ورو.

" مترلينګ"

بقاء

پسونه دطبيعت دسختيو په مقابل کښې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به يې نسل ورک ؤ. مګر اوس چې دغه حيوان په دنياکښې ژوندی پاته دی څه سعادت يې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خوړلو لپاره يې ساتلی دی.
هرحيوان او هر يوبوټی چې دلته وينئ، سرنوشت يې همدغه دی. کاڼي او معدنيات هم دغه رازدي مګر زموږ عمر دومره نه دی چې د دوئ تغير ووينو او په بدبختی يې پوه شو.

" مترلينګ"

کب

هغه کب چې يوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په يوه ځای کښې ګډ ژوند کوي په يو ه اندازه پوهه لري مګر سره له دې ډېر کبان شته چې يوازې يوازې نه اوسېږي.
موږ نه پوهېږو چې ددوئ د اجتماع سبب څه شی دی؟

ښايي چې دوئ به د ځينو ځناورو او بلاګانو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره يو ځاى شوي وي مګر همدغه ګډ ژوند او يو ځاى اوسيدل ددې سبب وګرځيده چې انسان يې ژر ښکار کړي.

" مترلينګ"

هغه چې دنياته رانغله

په ملياردونو نطفې ضايع کيږي او په دې باب کښې تاسې ډېرافراط کوئ.
ستاسو ښځې ډېرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدليږي. هغه نطفې چې ضايع کيږي او څه ترېنه نه جوړيږي ستاسو دخوابدئ اوخپګان موجب نه ګرځي.
تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو ملياردونو نطفې چې په هره پيړۍ يا نيمه پيړۍ کښې له دې جهانه ځي او هېڅ ترېنه نه جوړيږي دانسانيت توان په کښې شته او بالقوه انسانان ورته ويلى شو. مګر دوئ ته هغه چانس نه پيداکيږي چې موږ غوندې انسانان شي. لکه چې موږ ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشتري کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.
آيادغه بالقوه انسانان د فکري ا ومعنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو څنګه ورته بالقوه انسانان ويلي شو؟
او س چې دوئ مړه شو او موږ غوندې نشو آيا د دنيا په اوضاعو کښې څه تغير راغى؟ ايا ددوئ ځاى تش پاته شـو او هغه کارچې بايد دوئ سرته رسولى واى سرته ونه رسيده؟

" مترلينګ"

څنګه به يو؟

موږ غواړو چې په هغه بل عالم کښې هم خپل ځان وپيژنو او پوه شو چې ته ((اسميت)) يې اوزه ((موريس)) يم مګر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصيت غوره کوو؟
آياته به داغواړې چې دغه اوسنى شخصيت درسره وي که دزلميتوب يا دکوچنيتوب ددورې شخصيت.
موږ ته دا هم نه ده معلومه چې زموږ دبدو کارونو سزابه زموږ کوم شخصيت ويني؟ هغه به دغه موريس وي چې اوس له اتيا کالو نه اوښتى دى که هغه شل کلن موريس به وي چې ببل شخصيت يې درلود.
په رښتيا چې موږ تراوسه نه يو پوه شوي چې په څه صورت به د خداى حضورته وړانـدې کيږو، سپين ږيري به يـو کـه ځوانان اوکه ماشومان؟

" مترلينګ"

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه ياست.
هېڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوى شي يا د خپل فکرله حدودو څخه تجاوز وکړي.

" مترلينګ"

که طبابت ترقي وکړي

ښايي چې يوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبيبان دسړی زړه، سږي او نور زاړه له کاره وتلي شيان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کښې هم نورماغزه واچوي.
هرکله چې زاړه ماغزه بدل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کېږي چې دټېر ژوند پوهه او معلومات،کينه اومينه يانور خاطرات په کښې ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصيت هم درومي چې له دغې حافظې سره ټينګ تعلق لري.
په دغه صورت کښې بيا څوک خپل ځان نشي پېژندلی او په دې نه پو هېږي چې زه څوک يم؟ يعنې دده او ديوه مړي ترمنځ به څه فرق نه وي مګر خيره او تنه به يې په کو څو اوبازاروکښې حرکت کوي.
دازيان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسېږي دمرګ او مړينې له زيانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته تردې دلته اوهلته ګرځي هغه پخوانی سړی نه دی بل څوک دی. هرتندر چې په ده پريوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په يوه بل نا اشناسړي پورې ربط پيداکوي.

" مترلينګ"

څه غواړئ؟

که پاک خدای له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟
تاسو به په ځواب کښې څه ووایاست؟
آيا داسې ژوند به وغواړئ چې تل ترتله وي او هېڅ زړښت او هېڅ راز بدبختي هېڅ تغير په کښې نه وی.
دغسې ژوند خوعيناً د هغه غټ کاڼي حا ل ته ورته دی چې په مليونو کاله په يوه ځای پروت وي اوهېڅ تغير اوتحول په کښې نه راځي.
زه يقين لرم چې که تاسې د جاويداني عمرپه حقيقت پوه شئ . هېڅکله به يې له خدايه ونه غواړئ.
جاويداني سعادت هم د جاويداني عمرپه شان دی په بل عبارت جاويداني بدبختي ده.

" مترلينګ"

پوه اوناپوه

دا چې پوه او نا پوه يو دبل په ژبه نه پوهېږي سبب يې دادی چې پوه په هغه شي بدلېږي چې دی پرې پوه شوی دی.
دی هغه څه نا پوه ته نشي ويلی چې دده په زړه کښې ځای لري.
که تاسې يوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ!

" مترلينګ"

ليونی

ماته وايي ته هم ليونی شوی يې لکه ځينې فيلسوفان چې په اخرعمر کښې ليونيان کېږي او چټيات وايي.
ښايي چې زه ليونتوب قبو ل کړم ځکه چې تراوسه پورې لا د ليونتوب او هوښيارۍ ترمنځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مګرتاسو چې هوښياران ياست فکر وکړئ چې څه وايئ؟

" مترلينګ"

مرګ

که مرګ په دنیا کښې نه وای هېچابه دژوندانه درانه بارته غاړه نه وای ایښی همدغه دمرګ ویره دده چې مونږ ژوند کوو او د دغه ډار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پېټی په اوږو وړو.

" مترلینګ"

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی د.ی؟

زه تاسو ته څه ځواب نشم ویلی.مګرله تاسونه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی؟ هر کله که مونږ جسم یا ماده وپېژنو دروح په پېژندلو به هم بریالي شو مګر اوس چې یو هم نه پېژنو بایدپه دې باندې ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم دروح شکل اوصورت دی.

" مترلینګ"

افلاطون

که د یونان افلاطون څه دپاسه دوه زره کاله پس مونږ ته راشي مونږ به کومه موضوع ده ته وړاندی کړو چې دده دتوجه وړوي او دی څه قدرته حیران کړي؟

په اخلاقي، اجتماعي اوسیاسي لحاظ که مونږ مریتوب لغوه کړی دی خو څو ډوله بل راز غلامي پیداشویده چې هغه ځای یې ډک کړیدی مونږ کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته یې وړاندی کړو.

زمونږ سیاسي، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نویتوب نه لري.

په فزیک، شیمی، ژوند پېژندنه، طبات او جراحی ـ کښې چې څه کشفیات شوي دي په او ل کښې به دی په تعجب کښې واچوي مګر ددې لامله چې هغه ډېر موشګاف او ځیر کیدونکی دی ډېر ژربه پوه شي چې زمونږ کشفیاتو دروح لپاره کومه نوې غذانه ده پیداکړی او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.

څه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راګرځولی شي هغه بې سیمه موجونه دي چې په یوه شیبه کښې هر ځای ته غږ رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پیدا کړي چې په مبهم ډول یې پخپلو کتابونوکښې ورته اشاره کړیده.

په هر حا ل کوم دتوجه وړشی چې په دوه زره کالوکښې مونږ کشف کړیدی همدغه دی چې دعلت په ادراک یې لا نه یو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به دتوجه وړ څه شی کشف کړو.

" مترلینګ"

زمونږ پوهه

مونږ د فولادو په یوه ترلې خونه کښې ژوند کوو چې دوه وړوکي سوري لري او بس. له یوه سوري نه لږ غوندې رڼا راځي او له بل نه لږ غوندې او از رانوزي. مونږله همدغو دوو سوریو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې بې له رڼا او بې له غږه په نور څه نه پوهېږو.

" مترلینګ"

بدې خبرې

بدې او ناوړه خبرې چې زيان او ضررلري ډېرې ژر خپرېږي ښې او حسا بې خبرې چې فايده په کښې وي ژرنه خپرېږي.
هو! بدې او ناكاره خبرې لكه تلونكې اوخپرونكې ناروغي له يوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي.
ښې خبرې لكه صحت او روغتيا له يوه نه بل ته نه درومي.

" مترلينک"

انساني سلوك

انسان بايد هغه مينه چې له نورو سره يې كوي له ډېر لوړ ځايه واخلي اوپه ډېر لوړ همت له نوروسره وچلېږي.
ترڅو چې ممكنه ده چې خلكو ته دعشق په نظروګوري نه ښايي چې د خپل ترحم او شفقت سيورى په چا باندې وغورځوي.
تر څو چې دعدالت له مخې چاته څه وركولى شي نه ښايي چې د احسان له مخې چاته څه وبخښي.
ترڅو چې د چا احترام كولى شي نه ښايې چې د هغه دلجويي ا و دلداري وكړي.

" مترلينګ"

انساني كمال

هغه لوى كما ل چې دتحو ل او تكامل په لاره كښې د ژونديو شيانو په برخه رسيدلى دى قلبي عواطف دي چې په انسان كښې ليد ه شي. كه څوک غواړي چې له حيواناتو نه لري وي بايد دغه عوطف چې رحم، مروت، كرم، شجاعت او نوعه پرستي ده په ځان كښې وروزي.

" داروين"

د فكر روزنه

څه شى دى چې په بشركښې ژورفكرونه روزي؟
علم او پو هه نه ده، كارنه دى، دعواطفو او احساساتو هيجان هم نه دى يوازې رنځ اومشقت دى چې دانسان په فكر كښې ژوروالى پيداكوي او ښايي چې د همدې له امله په دنياكښې غمونه او رنځونه ډېر شوي وي.

" هيز"

ښكليتوب

كله چې ښكليتوب د دعوى لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه كلي كېږي.

" شكسپير"

ښایست

ښایست هغه میلمه دی چې په هر کورکښې قدر او عزت لري.

" ګوټه"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي ښایي چې عفوه شي مګر که د خبط مرتکب شي نو دعفوې وړنه دی.

" بیسمارک"

غولول

ټو ل تریوه وخته غولیږي ځینې د همیشه لپاره هم غولولی شئ مګر ټو ل د همیشه لپاره نه غولیږي.

" ابراهام لینکلن"

فکرپه شعر کښې

فکر باید په شعر کښې داسې پټ وي لکه غذایي خاصیت چې په میوه کښې پټ دی. میوه هم غذا ده مګر لذیذه چې د خوړلو په وخت کښې بې له لذته د بل شي احساس نه کوو. خوبدن ترېنه غذایي ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذاپه لذت کښې پټه ده

" پل والري"

بدبختي او شعر

دبدې ورځې خاوندان د مصیبت اوناکامي په وخت کښې شعرته مخه کوي او څه چې دوئ له رنځ اوغم نه زده کړی وي په اشعارو کښې یې نوروته وړاندې کوي.

" شللی"

عشق او سعادت

هغه څوک ډېر نیکبخت دی چې خدای ورته داسې زړه ورکړی دی چې دعشق او سوزو ګداز لایق دی.
چا چې دعالم اوضاع او د انسان زړه دعشق په دوه مخیزه هنداره کښې نه دی لیدلی هغه هېڅ حقیقت نه دی لیدلی او په هېڅ نه دی پوه شوی.

" هوګو"

پوهه او عشق

پوهه دعقل په غیږ کښې پرورش نه مومي بلکه دعشق په لمن کښې وده کوي د پوهې نیالګی باید دعشق په ګلدان کښې وکر ل شي او د احساساتو په او بو ابیاری شي.

" مترلینګ"

ښوونځی

دعلم او پوهې هرښوونځی چې پرانیستل کیږي دزندان دروازه تړل کیږي.

" هوګو"

دفکر پانګه

دفکراو پو هې ټوله پانګه باید یوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسلیم شي.

" مترلینګ"

معرفت

معرفت هغه شی دی چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هېرولو نه په دماغ کښې پاته کیږي.

" ادواردهریو"

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مګرعلما تل په خطا کښې وي.

" اناتول فرانس "

ځان ښودل

یا ځان هغسې وښیه چې یې یا هغه شان اوسه چې ځان ښیې!

«بایزید بسطامی»

دښه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسبب څرګندشي ډېرکسان به پخپلو ښو کارو نو خړ اوخجل شي.

« ریواردل»

تاج اوقلم

ترڅوچه دادب قلم زما په لاس کښې دی هېڅکله به ونه وایم چې ولې مې شاهي تاج په سرباندې نشته.

" ولتر"

مطبوعات او تاریخ

مطبوعات د اوسني تاریخ اساس او بنیاد دی. موږ باید خپل تاریخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو ازادي محدودوي دوطن اوملت تاریخ ته زیان رسوي.

" پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کښې بې روزنامې حکومت وي که بې حکومته روزنامه؟ زه به هرګوره دوهمه خبره غوره کړم

" جفرسن"

دځان سعادت

که یوازې خپل سعادت وغواړو څه ګرانه خبره نه ده مګر موږ غواړو چې له نورونه زیات مسعود شو او دا کار ډېرمشکل دی ځکه چې نور هغومره مسعو د نه دي لکه چې موږ يې تصور کوو.

" نتسکوی"

ځان مسعود ګڼل

یوازې داکافي نه دی چې دسعادت خاوندان شو بلکه په دې پوهېدل په کاردی چې موږ د سعادت خاوندان یو.

" مترلینګ "

اجبار او اختیار

څومره چې دوجود مرتبه او درجه لوړېږي هغومره اجبار کمېږي او اختیار زیاتېږي. همدغه سبب دی چې د کاڼي مجبوریت له بوټي اونیالګی نه زیات دی او حیوانات له نباتاتو نه هم زیات اختیار لري. انسان بیاله حیوان څخه هم پورته دی او ډېر اختیار لري.

"بوترو"

عقل اوزړه

عقل دزړه په خوښه کارکوي او زړه ته ګوري. هغه څه چې زړه يې نه غواړی عقل په کښې لاره نشي پيداکولای. يعنې زړه په سربانديې حکومت کوي او سر په زړه حاکميت نه لري.

" شوپنهاور"

کينه او مينه

کينه اومينه د نفسي احوالو او کيفياتو له اختلافه پيداکيږي اوپه عقل پوري څه اړه نه لري.

" شوپنهاور"

احتمالي مصيبت

هرڅه پخوا له وخته په نظرکښې نيو ل او لرې کتل ښه کارډی مګر دسباورځې په احتمالي مصيبت نن غمجن کيدل ښه کارنه دی.

له دينه چې په هواکښې ځانته زندان جوړوو ولې يوښه قصرنه جوړوو.

((...))

لياقت لرل

لياقت لرل او کوم ځای ته نه رسيدل له بې لياقته رسيدلو نه ښه وي.

((...))

شهامت

که بتان مات کړې کوم سترکار دې نه دی کړی.

حقيقي شهامت دادی چې پخپل ځان کښې دبت پرستۍ خوی ورک کړې.

((نيچې))

لوی خلک

لوی خلک لکه سيندونه خپل هدف ته بې لارې درومي او ددوئ شهامت همدغه دی چې له ګرانو اوپرپيچه لارو څخه نه ډاريږي.

" نيچې"

اجتماع

په اجتماع کښې دا خل شه! ځکه چې په جمعیت کښې سړی صیقل کېږي او ټینګېږي.
یوازیتوب سړی ملایم کوي او فاسدوی یې.

" نیچې"

د جنګ اساس

دغلیم غولول دجنګ اساس دی ځکه زما هغه پټه زغره چې ما اغوستې ده دګیدړ پوټکی دی.

" نیچې"

نجیبه غریزه

هغه غریزه چې له ټولو غرایزو نه نجیبه ده نجابت یې په ډېر احتیاط زیاتوه یعنې په هرکیلو محبت چې له نورو سره یې لرې یوګرام نفرت له ځان سره زیات کړه.

" نیچې"

شهرت اوشرافت

که په افتخار اوشهرت پسې ګرځې نو زما پند مه هېروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!

" نیچه "

هدیه قبلول

زه د هغه چاله خوشبختۍ نه خبرنه یم چې دخلکو له لاسه هدیه قبولي. ځکه چې له ماسره داعقیده موجوده ده چې له هدیې قبلولونه غلابنه ده.

" نیچه "

هیرول

هرڅه هېرکړه هر څه هېرکړه هېرول ډېرلوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له ځانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره آشنا شې درانه اوسنګین شیان سیندته وغورځوه.
دغه دی سیند هله ژرشه خپل ځان سیند ته وغورځوه د هېرولو هنر ډېرلوی هنر دی.

" نیچه "

ځان غوښتنه

خود خواهي او ځان غوښتنه په مطلق ډول له ژوند سره موافقت نه کوي.
یوازې ځان غوښتل په حقیقت کښې ځان محدود کول او له ځا نه څه کمول دي.
که جود او فیض نه وي ژوند نشته.
په حقیقت کښې بشپړه اوکامله خود خواهي په پوره غیر خواهي کښې پټه ده او اخلاق هېڅکله انفرادي کیدلی نشي.
" ژان ماری کویو"

مکررات

په دغو ګڼو لیکنو کښې چې علم او پوهه ډېره زیاته ښیي څه وینئ؟
سترګې وغړوئ اوښه وګورئ چې غیر له مکرراتونه نور څه وینئ؟
ایا دا ټولې خبرې چې په یوقسم موضوعاتوکښې اورئ بې دسبک او انشا له تنوع او بې دشواهدو او مثالونو له رنګینۍ یا د چاپ له ښکلیتوبه نور څه لري؟
ددې خبرو حقیقې تاثیر، عمق او ارزښت همدغه دی چې په راز راز پیرایو کښې بیا بیا ویل کېږي او له یوې مخه په بل مخ اوړي.
نو په دغه ظاهري ثروت کښې فقر او لوږه پټه ده او په دغه روژه کښې دمړښت احساس کېږي.
" بیکن "

نیکي

په سترګوکښې دلیدلو قوه یوازې نه ده کافي.
که زمونږ سترګې بینا هم وي او په اشیاوکښې رنګونه هم موجود وي بیاهم رڼا ته محتاج یو او په تورتم کښې څه نشو لیدلی.
همدغه رڼا ده چې دلیدلو قوه له اشیاوو سره مربو طوي او ددې باعث ګرځي چې مونږ څه ووینو.
لمړیځپله دلیدو قوه نه ده دلیدو وسیله ده دهمدغې وسیلې له برکته مونږ د بینایي احساس کوو.
ته په دې پوه شه! چې لمر د نیکۍثمره ده او نیکۍ سره شباهت لري. هماغه نسبت چې په لیدلي جهان کې بې دبینایي قوت له لیدلو شیانوسره لرې د ادراک په جهان کې بې دفهم قوه هم له هغو شیانو سره لري چې دپوهېدلو وړدي.
څنګه چې په تیاره کې څه نه لیدل کېږي او سترګې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نه ویني چې دحقیقت رڼا پرې نه وي پریوتې. څه شی چې د معرفت وړشیان په حقیقت پورې مربوطوي او روح ته دپوهیدو استعداد ورکوي دنیکۍ تصوردی چې دعلم قوه له لمر سره مشابه وګڼي مګر که لمر بې ګڼي نو لویه اشتباه کوي. همدارنګه د ادراک په عالم کې انسان حق لري چې علم او حقیقت دنیکۍ نظیر وګڼي. مګرکه عین نیکي بې ګڼي دا هم اشتباه ده ځکه چې دنیکۍ مقام له دېنه ډېرپورته دی.

لمر ليدل شوو شيانو ته يوازې دليدل كيدو قابليت نه بخښې بلكه په پيداښت او نشو و نماكې يې هم تاثير لري او غذا وركوي. همدغه شان دپوهېدلو وړشيان له نيكۍ نه يوازې همدغه استفاده نه كوي چې د پوهېدلو وړ وګرځي بلكه په ماهيت اوپيداښت كې يې هم د خل لري.

" افلاطون "

دطبيعت قوانين

دطبيعت قوانين واجب او ضروري نه دى. د جهان اصل او اساس تغير او حركت دى هركله چې دغه تغير مكررشي نوعادت وګرځي او دقانون نوم پيداكړي.
ديوه خوړ اوبه په اول كښې يوه معينه مجرانلري او د خپل جريان په وسيله ځانته لاره اومجر اپيداكوي وروسته بيادغه مجرا داوبو دسير او حركت قاعده اوقانون بلل كېږي. ډېرامكان لري چې دغه مجرا بدله شي او يوه بله مجرا ورته پيداشي. په همدغه لحاظ دطبيعت چارې ديوه معين اوضروري قانون تابع نشو ګڼلی.

" بونرو"

انساني تكليف

ښه نيت او نيكه اراده د خير اونيكۍ مبدا ده.
نيكه اراده اوښه نيت دادى چې انسان خپل تكليف وپېژني او پيرو ي يې وكړي.
تكليف بايد خاص دتكليف لپاره په ځاى كړشي يعنې دګټې اوزيان لحاظ په كښې نه وي.
تكليف هغه عمل دى چې د يوې كلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي.
هغه څوک چې يوكار دقانون لپاره كوي او هغه چې كار يې له قانون سره موافق وي يو راز نه دي.
ددوهم سړي عمل ته مشروع ويلى شو مګر خير او اخلاقي عمل ورته نشوويلى. ددې لپاره چې ديوه سړي كارا خلاقي ارزښت پيداكړي يوازې دا كافي نه ده چې عمل يې له تكليف سره موافق وي بلكه دا لازمه ده چې دتكليف لپاره وي.
ډېرامكان لري چې يوكارښه وي مګر اخلاقي نه وي لكه ديوه سوداګر صداقت او راستي چې دتجارتي منفعت او اعتبار پخولو لپاره وي نه د تكليف لپاره.
د ځان ساتنه له تكليف سره موافق كاردى مګر ددې لامله چې طبيعت ورته ميلان لري اخلاقي عمل ورته نشوويلى.
هغه څوک چې ډېر زړه سواندى وي او د رقت په وجه له چاسره احسان كوي ښه كوي مګر اخلاقي عمل نه اجراكوي كه همدغه سړى له خلقو نه جفا و ويني زړه به يې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مګركه څوک له خلكونه جفا ګاڼې ويني او دتكليف په ځاى كولو لپاره احسان كوي هغه يواخلاقي عمل اجراكوي.

" كانت "

ژوند

ژوند زما په نظركښې غوښتل دي او هره غوښتنه له يوه احتياج يا محروميت څخه پيداكېږي يعنې له غم او درد څخه.
كه ديوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي كسالت ورته پيداكېږي چې له رنځ اوغم نه لوى مصيبت دى.
دانسان ژوند هميشه دغم او كسالت ترمينځ واقع دى.

سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نزدې شي. په هره اندازه چې موږ له کسالت نه ځان وساتو په هماغه اندازه له غم سره قرابت پیداکوو.
دا دوه آفتونه یو دبل ضد دي که انسان له یوه څخه خلاص شي د بل په منګولوکښې لوېږي.
څنګه چې غم او رنځ له احتیاج او محرومیت څخه پیداکېږي کسالت له راحت او رفاهیت څخه پیداکېږي.
هر چېرته خواران اوغریبان له احتیاج او محرومیت سره په جګړه اخته دي او بډایان له کسالت سره په مجادله کښې دي.
همدغه کسالت دی چې دعیش او راحت خاوندان یې په ښکار او قمار په افیونو اونورو نشو مشغول کړي او مجبورکړي دي یایې ددوی مخه تزییناتو او تجمل ته ګرځولې ده.
دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتیاج او محرومیت لرې کړي او د ژوند په جګړه کښې په کارولوېږي. نوکله چې احتیاج اومحرومیت له مینځه لاړشي او په دغه مبارزه کښې معطلې راشي دغه عاطل قوت پخپله یو مونډ پېټی شي او انسان مجبور کاندي چې بیهوده یې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.
((کرلوس)) دبډایانو بدبختي داسې بیانوي:
((یو د دې لپاره چې له کسالت نه وتښتي خپله ښایسته ماڼۍ پرېږدي اوپه تفریح پسې یوه خوا او بله خوامنډې وهي. بل په ډېره بېړه له خپلې ښځې او اولادونو څخه چېرته لرې درومي مګرمقصد ته نه رسېږي او بېرته له هماغه دښمن یعنې کسالت سره بیاکورته راځي او چاره ترېنه ورکه وي)).
" شوپنهاور"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هیمشه د بل دملامتۍ خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

((...))

حکمت اوسعادت

ارسطووایي: حکیم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردونه لرې کړي نه دا چې په ډېرو لذتونو پسې هڅه وکړي.
زه هم دحکمت ډېره تینګه اوقوي پایه همدغه ګڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتښتي نه داچې په لذت پسې منډې واخلي.
یعني سعادت په هغه ګریز (تیښته) کښې دی نه په دغه شتاب (هڅه) کښې. هغه کسان ډېر غولیدلي دي چې ارزوګانوته رسیدل سعادت ګڼي ځکه چې له ارزوګانو سره وداع کول اوبې نیازۍ ته رسیدل سعادت دی.
هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغو مره سعادت ته نژدی وي.که حقیقت ته وګورو یو روغ او جوړ فقیر له یوه رنځورغاړي بډایی څخه ډېر نیکبخته دی.
سقراط وایي: ډېرکسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپین نه یې ډېرښه لباس په غاړه کښې شته نه په لوړو ماڼیو اوښو قصرونو کښې استوګنه لري مګرسره له دې له بډایانو نه خوشحاله ژوند کوي.
شکسپیروایي: ځینې کسان لکه توتیان داسې دي چې د خندا یوه وړه منظره ووینې خوله یې له خندا نه نه راټولېږي.
ځینې نور داسې غمجن دي چې هېڅ راز مسخرې او د خندا ننداری یې نشي خندولی.
دا زموږ خپل خو ی او طبیعت دی چې زموږ دژوند اوسعادت اساس ګڼل کیږي.

موږ باید دسعادت تومنه په ځان کښې ولټوو او په دې پوه شو چې دهرچا نیکبختې پخپله په ده پورې مربوطه ده.
په ځان باندې اتکا او نورو ته نه متوسل کیده، له ډېرو قیدونو او احتیاجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادې زیاتول سعادت دی.
هغه څوک چې په باطن کښې غني دی له خارجي جهان څخه یوه منفي هدیه غواړي او بس چې هغه فراغت دی.
د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې اوپه څنګ وي چې په دغه وسیله له ځانه استفاده وکړی شي.
لوی خلک له هر څه نه فراغت خوښوي او خپلې ازادی ته ډېره توجه لري یعنې همدغه سعادت ګڼي.
ارسطووایې: سعادت په فراغت او ازادی کښې دی.
سقراط هم ازادی او فراغت سترنعمت ګڼلی دی.
څومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانګه زیاتېږي هغومره یې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمېږي.
هغه بیا خپل سعادت د دنیاپه نعمتونوکښې نه لټوي بلکه له معنوي لذتو نو څخه خونداخلي او حقیقي سعادت ته رسیږي.

" شوپنهاور"

انشا

د هرلیکونکي انشا د هغه دفکر آیینه ده.
که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقیقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دېته مه ګورئ چې ده څه موضوع کښې فکر کړی دی یا دده دفکر محصو ل څه شی دی.
دیوه مؤلف اولیکونکي دمقام پېژندلو لپاره همدغه کافي ده چې موږ پوه شو چې ده څه رازفکر کړی دی او دفکر کولو طرزیې څنګه دی؟
د هرلیکونکي انشاٴ لکه خمیره داسې ده چې مختلف شکلونه او صورتونه قبلوي مګر داصورتونه که هر څومره مختلف وي بیا هم خمیره یوه ده.

" شوپنهاور"

مطالعه او تفکر

څنګه چې ډېره زیاته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پرېږدي ډېر لیکل اوډېر لوستل هم د حقایقو دمعرفت مخه نسي.
ددنیا ډېره لویه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتیبه وي هغه ارزښت نه لري چې یوه کوچنۍ منظمه کتابخانه یې لري.
همدغه راز ډېره زیاته پوهه چې په ذهن اودماغ کښې ښه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قیمت لري چې په جزئیاتو کښې یې ډېرغوراو دقت نه وي شوی.
په حقایقو باندې سړی هغه وخت پوهېدلی شي چې دعلیت په قانون پوه شي او په جزئیاتو کښې مطالعه ولري.
څنګه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته یې هم لري. مطالعه اوتفکر د انسان په ذهن کښې دوه متضاد تاثیرونه لری چې که یو زیات شي هغه بل کمېږي.
مطالعه دسړي ذهن د هغو افکارو او عقایدو له تاثیرلاندې راولي چې ممکنه ده دانسان له ذاتي احتیاجاتو سره مخالفت ولري.

آزاد تفکر يعنې د هغه طبعي سير اوحرکت تعقيب چې محيط اوضروري مسايل يې دانسان په ذهن کښې پيداکوي دمطالعې په شان څه خاص شی په ذهن کښې موجودنه وي بلکه دفکرکولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډېره زياته مطالعه دشخصي فکر د پرورش مخه نيسي اوسړی څه قدر سطحي اوناپوهه کوي.
علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډېرکتابونه يې لوستي دي مګر نوابغ او دفکر خاوندان چې دانساني مدنيت لاربنودونکي دي او د بشريت قافله دترقۍ خواته بيايي هغه کسان دي چې دجهان په کتاب کښې يې غور کړيدی او دنورو په خبرو کښې يې خپل فکر نه دی بايللی.

((وپنهاور))

خوی او خصلت

دانسان خوی هېڅکله تغير نه کوي. هو سړی په زلميتوب او زړښت کښې هماغه دی چې په کوچنيتوب کښې و.
دده ډېر لوی هنردادی چې کله کله فريبنده (غولوونکی) صورت اختياروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوړوي.
که غواړئ چې دغه حقيقت دتجربې له مخې ځانته معلوم کړئ نو د هغه اشنا اوملګري په حرکاتو او رفتار کښې ښه دقت وکړئ چې ډېر کلونه ترينه بيل شوي ياست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منئ چې دده خوياو خصلت هېڅ تغير نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و.
ځينې کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مګرپه باطن کښې پوره باور لري چې دانسان خوی او خصلت تغير نه قبلوي.
همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي برګي ووينې په هغه باندې بيا اعتماد نه کوي.
که څوک د چاپه نظر يو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظريه نه بدلوي.
دانسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه يې دلوړوالي معياردی.که څوک دفطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسايلو نه لويېږي.

" شوپنهاور"

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کښې دافکر کوي چې دانسانانو مناسبات په يوه ښه اساس او په حقيقي اصولو ولاړدی مګرکله چې دژوندانه يو څه مراحل طی کړي نو بيا پوه شي چې بشري مناسبات يې له شخصي ګټې په بل شي نه دي ولاړ.
هر څوک چې ډېر ما ل لري او دلوړ مقام خاوند دی هغه په خلکو کښې محبوب او محترم دی. هغه بل چې دښه نيت او ښو احساساتو خاوند دی مګرپه دوستۍ کښې يې څه ګټه نشته څوک ورسره مينه نه لري.
هغه دوستي او هغه مينه چې شخصي ګټه او پټ مقاصد په کښې نه وي دلته ډېره لږه ده او له لږو خلکو سره ده.

"شوپنهاور"

بدي اوضرر

څومره چې لوړ اوعالي مبادي په يوه بد سړي کښې فاسد شويدی په ځناورو کښې هغومره نه دي فاسد. بدي په هغه شي کښې لږه ده چې دابتکار مبداپه کښې نشته ذکا چې دابتکار مبداده، بدي زياتوي اوضرر يې ډېروي. ديوه ظالم انسان ضرر زر ځله ديوه مضر حيوان له ضرر نه زيات دی لکه چې د يوه جماد ضررله حيوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډېربد دی.

" ارسطو"

لویه اشتباه

ځوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضیلت دسړي قیمت اومقام په جامعه کښې لوړوي ډېره لویه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کینه او دښمني پیداکوي نه مینه او محبت.
دعلم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو دنادانۍ تائیددی. ځنکه چې ثروت او مقام دسړي قیمت په جامعه کښې لوړوي علم او عقل د نورو دکینې او نفرت موجب ګرځي.
پو هان او هوښیاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني اوتمسخر ځانته جلبوي.
" شوپنهاور"

افتخار

هغه افتخار چې لکه د خېرۍ ونه په ډېروخت کښې وده کوي او غځېږي دوام او پایښت یې هم ډېروي.
هغه بل افتخار چې لکه دپسرلي بوټۍ ژرپیداکېږي او ژر لوئېږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډېر ژرله مېنځه ځي.
د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعنې په ټو ل انسانیت پورې تعلق ولري هماغو مره له خپل عصر څخه پردی وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه دبشر دتاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه ګوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځنې مسایل په کښې وي.
" شوپنهاور"

غضب او شهوت

هغه بې اعتدالي چې په غضب کښې وي له هغې بې اعتدالۍ نه ښه ده چې په شهوت کښې وي. یعنې دغضبي قوې افراط دشهواني قوې له افراط څخه ښه دی.
قهر او غضب دعقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثا ل لري لکه چې یو نوکر د خپل بادار امر لږ غوندې واوري او د تعمیل لپاره منډه واخلي یعنې امرته تراخره غوږ کښېنږدي او په کار پسې وځغلي مګر شهوت دعقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولذت په لورې هڅه کوي او امرته هېڅ نه ګوري.
دغضب خاوند مکارنه دی اوغضب هم مکر جن نه دی.
مګر له شهوت سره ترلی دی او دشهوت کاردی.
همدغه سبب دی چې دغضب په ډېروالي کښې دومره رسوایي نشته لکه چې د شهوت په ډېروالي کښې شته.
" ارسطو"

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امرنه دی بلکه یوه ډېره شریفه او آبرو منده عاطفه هم ده.

ځینې وایي چې دوستي یوډول مشابهت دی او هماغه اشخاص یو دبل دوستان وې چې یوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره اوکوتره له کوترې سره الوزي.

ځینې نورپه دې عقیده دي چې که دوه تنه یوکار او یوه پیشه لري نو هغه هېڅکله نشي دوستان کیدلی.

څوک چې دفطرت په قوانینو استناد کوي لکه (اورپیپدس) هغه وایي:

د و چې ځمکې باران خوښ دی اوبارانې وریځې داغواړي چې په ځمکه باران واوروي.

هرا کلیتس په دې فکردی چې ضدیت دنزدې کیدو موجب دی او ډېرښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پیدادي.

دا خبرې به پرېږدو او دابه ووایو چې ددوستۍ موضوع څه شی دی؟

خیرکه لذت که منفعت؟

هغه کسان حقیقي دوستان نه دي چې دمنفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مین دي. د دوی دوستي به ترهماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او دګټې امید موجود وي.

دچا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقیقي دوستۍ نه خبرنه دی د هغه دوستي هم بې بنیاده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی او ژر ژر بد لیږي.

په دې دواړو دوستیو کښې دوست بالذات مقصو دنه دی بلکه لذت یا منفعت اصلي مقصد دی.

پوره او حقیقي دوستي هغه ده چې دښو خلکو ترمېنځ پیداکیږي اوپه ښه والي بناده.

هغه خلک چې د خیر خاوندان دي او د بل خیر غواړي مینه بې یو له بله ذاتي او حقیقي ده.

دا دوستي په خیراو فضلیت بناده او پایه بې ډېره ټینګه ده.

دوست هغه دی چې د دوست خیر غواړي او خیر وررسوي.

په دوستۍ کښې دا شرط دی چې یو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواوته معلوم وي.

په دوستۍ کښې امیزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.

دوستۍ دمساوات په اساس ټېنګیږي چې هر یود بل حق اداکړي او هریو د بل محب وي.

ډېرخلک داغواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هېچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متملقین په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پیداکولی.

متملق هماغه دی چې خپل ځان ټیټ ګڼي یا لږ ترلږ خپل دوست ته دانښیي چې زه په تادومره نه یم ګران لکه چې ته پرماګران بې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوویلی.

دوستۍ هغه مینه ده چې له دوست څخه بېرته انعکاس کوي او له یوې خوا نه نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مینه له سرو او سپینو سره یا له ښو جامو او ښو خوراکونو سره دوستي نه ده ځکه چې له یوې خواده او بیرته انعکاس نه کوي.

په دوستۍ کښې مقابله بالمثل په کارده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مینه له یوې خوا پیداکیدای شي مګر دوستي له یوه طرفه هېڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت یا منفعت په اثروي کیدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره یا ښه اشخاص له بدو کسانو سره دوستان شي مګر که خیر او فضیلت د دوستۍ اساس وي نو دښو او بدو ترمېنځ دوستي نه پیداکیږي.

حقیقي دوستي هماغه ده چې دنیکانو اوښو خلکو په پاکو زړونو کښې ځای لري او په خیر او فضیلت بناده.

" ارسطو"

ښکلا

ښکلا یوه منطقي قضیه ده چې صغرى یې سترګې دي او کبرى یې زړه دى نتیجه یې عشق دى.

"سقراط"

وحشي اومدني انسان

عمومي نظریه داده چې وحشي انسان په هېڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرایزو تابع وي او هرکله د خپل میل او خواهش رضا غواړي.

انسان پېژندونکي پوهان دانظریه نه مني او وایي.

وحشي هغه دى چې د ادابو او رسومو ډېر پابندوي او په ناسته ولاړه تګ او راتګ بلکه په هراقدام او هغه خبره کښې د خاصو اصولو اومقرراتو پیروي کوي، یعني وحشي انسان هغه مریى دى چې پخپل رفتار او کردار کښې د یوې طایفې د عاداتو دلاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دى.

" جان دیویى"

«پاى»

لوړ خیالونه او ژور فکرونه

www.ulfat.de